

MĚSTSKÉ LÁZNĚ V PRAZE NA ŠTVANICI

Bc. BcA. Barbora Slavičková

Městské lázně v Praze na Štvanici

Diplomová práce

Studijní program: N3501 Architektura a urbanismus
Studijní obor: Architektura

Autor práce: **Bc. BcA. Barbora Slavičková**
Vedoucí práce: doc. Ing. arch. akad. arch Jan Hendrych
Katedra urbanismu

Zadání diplomové práce

Městské lázně v Praze na Štvanici

Jméno a příjmení: **Bc. BcA. Barbora Slavičková**
Osobní číslo: A18000054
Studijní program: N3501 Architektura a urbanismus
Studijní obor: Architektura
Zadávající katedra: Katedra urbanismu
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

Tématem diplomové práce je návrh objektu městských lázní a urbanisticko krajinářské řešení západní části ostrova. Území je na východní straně ohraničené Hlávkovým mostem a budovami bývalé kavárny od Bohuslava Fuchse a vilou Štvanice. Tato část ostrova je po zbourání sportovní haly provizorně užívaná a zdaleka nevyužívá potenciál místa. Objekt městských lázní by měl přinést do území novou atraktivitu, založenou na různých formách relaxace spojené s vodou, s rozmanitými možnostmi jejího užívání a s tím spojených prožitků.

Podklady: Obstarání podkladů je součástí práce.

Požadované výkony pro odevzdání DP:

- A – Seznam příloh
- B – Rozbor místa a úkolu

Poznámka: Předpokládán je esej s obrazovým doprovodem, dokládající autorovo vnímání a interpretaci daného místa a úkolu.

C – Návrh (povinný minimální rozsah):

- C.1 Situace širších vztahů M 1:1 000 – 2000
- C.2 Situace vybraného území M 1:500
- C.3 Půdorysy M 1:100 – 200 nl C.4 Řezy M 1:100 – 200
- C.5 Pohledy M 1:100 – 200
- C.6 Architektonický detail M 1:10 – 50
- C.7 Konstrukční schema M 1:200
- C.8 Vizualizace exteriéru min. 3x
- C.9 Vizualizace interiéru min. 3x
- C.10 Modely M 1:200 – 500 nl

Rozsah grafických prací: viz výše
Rozsah pracovní zprávy: viz výše
Forma zpracování práce: tištěná/elektronická
Jazyk práce: Čeština

Seznam odborné literatury:

D – Průvodní zpráva a technická zpráva s bilancí ploch a dosažených parametrů
E – 1x sada zmenšených výkresů ve formátu A3 v pevné vazbě včetně originálu zadání práce a prohlášení o autorském právu, elektronická podoba všech částí diplomové práce ve formátu pdf, pdf/A
F – V systému STAG (Moje studium-Kvalifikační práce-Doplnit údaje o práci) je nutno vložit veškerá data o práci a soubor obsahující kompletní výkresovou i textovou dokumentaci, průvodní zprávu, technickou zprávu a doplnit související textová pole (dle směrnice rektora TUL č. 5 /2018).

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. akad. arch Jan Hendrych
Katedra urbanismu

Datum zadání práce: 29. září 2020
Předpokládaný termín odevzdání: 18. ledna 2021

Ing. arch. MgA. Osamu Okamura
děkan

L.S.

Ing. arch. Radek Suchánek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 29. září 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

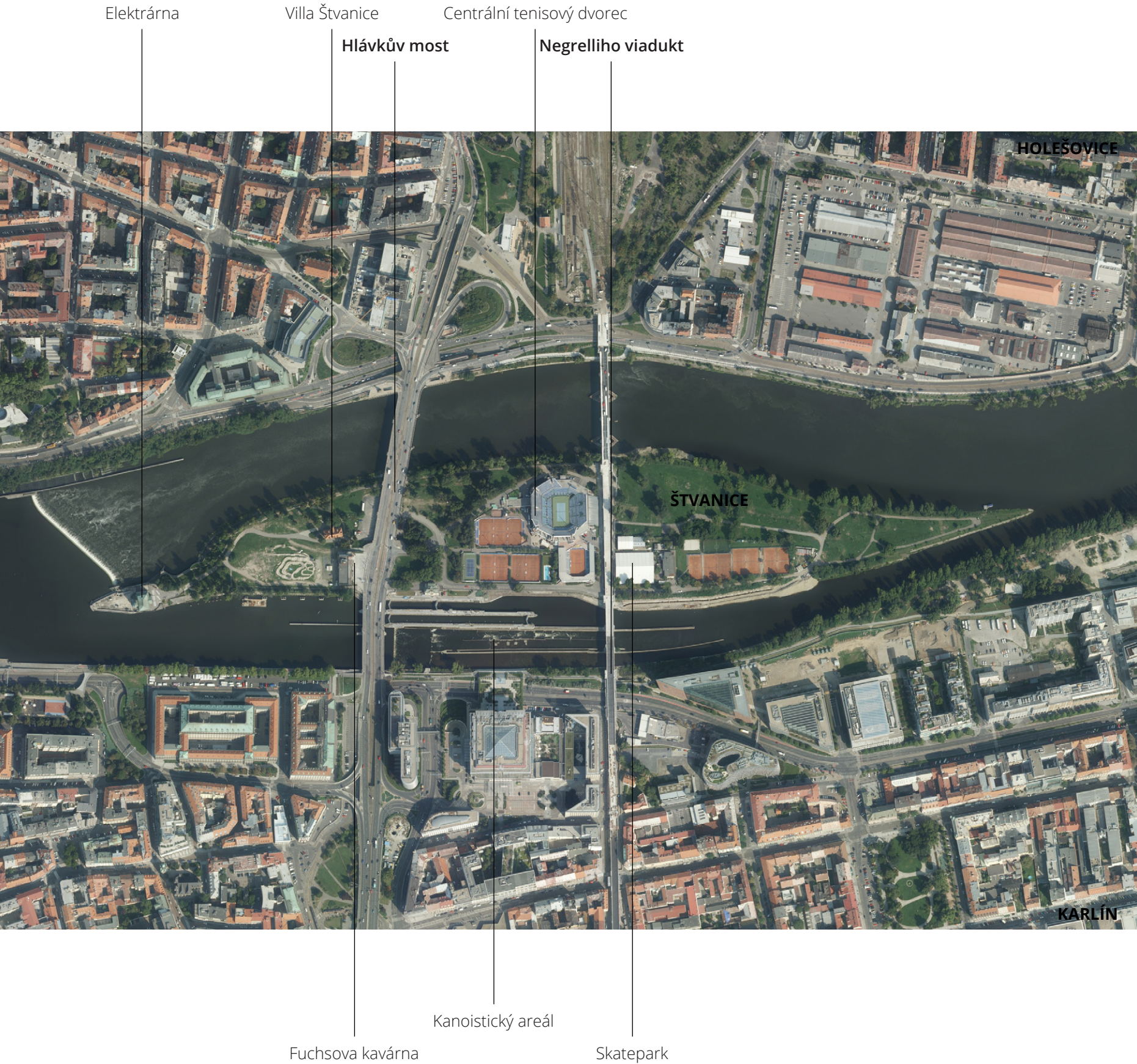
Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

14. ledna 2021

Bc. BcA. Barbora Slavíčková

MÍSTO základní údaje, historie a analýza území	5-13
KONCEPT reference, úvahy a rozbor typologie	14-21
STUDIE výkresová část	22-36
VIZUALIZACE zákresy a atmosféry	37-44

MÍSTO

Štvanice je pražský vltavský ostrov mezi Karlínem a Holešovicemi v katastru Holešovic, původně však náležel ke Karlínu. V těchto místech byla řeka mělká a vytvořila se zde řada říčních ostrovů, z nichž ostatní (Primátorský, Korunní, Jeruzalémský a Rohanský) postupně zanikly při regulacích říčního koryta. Ostrov Štvanice byl nazýván též například Velký ostrov či Velké Benátky.

Ostrov je podélně přetát dvěma mosty, Hlávkovým mostem pro silniční vozidla a tramvaje a železničním Negrelliho viaduktem, které jej dělí přibližně na třetiny. Na západní špičce ostrova stojí malá vodní elektrárna, u které je z levého vltavského ramene zakončen Helmovský jez. Byla vybudována v letech 1913–1914 podle návrhu Ing. arch. Aloise Dlabáče. V letech 1984–1987 byla celkově rekonstruována včetně jezu a plavebních komor. Přitom vznikl v pravém rameni Vltavy také areál pro vodní slalomáře.

Západně od Hlávkova mostu stojí klasicistní dům čp. 858 z roku 1824, který je chráněnou kulturní památkou. Na celém půdorysu přízemí budovy býval taneční sál. V budově od 90. let 20. století sídlily společnosti Bonton Music, Artona Home Video, Bonton a. s. Od roku 2014 se budova prezentuje pod názvem Vila (VILA Štvanice) jako „ostrovská scéna“ jejímž provozovatelem je spolek Tygr v tísni, působí zde soubory Tygr v tísni, Geisslers Hofcomoedianten a Divadlo Letí a konají se zde výtvarné a fotografické workshopy, ateliéry a doprovodné programy, scénické kurzy, literární akce a přednášky atd.

Ve 30. letech byl v západní třetině ostrova při Hlávkově mostu postaven Zimní stadión Štvanice, který hostil čtyři mistrovství světa v ledním hokeji, definitivně byl zbourán v roce 2011. Projekt budovy ve funkcionalistickém stylu vypracoval architekt Josef Fuchs, jenž vtiskl podobu například i nedalekému Veletržnímu paláci. Stadionu dominovala strohá budova restaurace, která sloužila i jako zázemí pronávštěvníků a administrativu. Stát zůstala pouze zchátralá vstupní budova čp. 1125 s restaurací, dosud je objekt chráněn jako kulturní památka. Od prosince 2018 je v místě bývalé Fuchsovy kavárny / restaurace provozován hudební klub pod názvem FUCHS2, známé centrum pražské alternativní kultury. Na místě bývalé haly byl zřízen nekrytý bike park.

U střední části ostrova je na pravém prameni Vltavy dvojice plavebních komor, u nichž na břehu stojí správní budova čp. 867, a blíže karlínskému břehu jsou ještě dva další kanály, z nichž levý

slouží jako sportovní kanoistický kanál. Hraničí mezi Holešovicemi a Karlínem tvoří zeď mezi těmito dvěma kanály, tj. plavební komory i kanoistický kanál jsou v Holešovicích a jen nevyužitý pravý kanál je v Karlíně.

Střední část ostrova v severozápadní části zaujímá park, v jihovýchodní části tenisový areál, kterému dominuje Centrální tenisový dvorec, doplněný asi devíti dalšími tenisovými hřišti a malým venkovním bazénem. Tenisový areál Štvanice byl otevřen v roce 1986 a pravidelně se zde konají turnaje ATP a WTA Tour. Na severozápadní straně Centrálního tenisového dvorce stojí bronzová socha Tenisty od Ladislava Janoucha z roku 1986. Na podstavci sochy je pamětní deska s letopočty založení tří tenisových organizací.

Zhruba v místech tenisových kurtů poblíž plavebních komor stávala od konce 19. století budova čp. 863, v níž byla porodnice a útulek Čsl. ochrany matek a dětí, svému účelu sloužila zhruba až do roku 1980, kdy byla zbourána. V parku poblíž mostu a správní budovy zdymadel stojí na kónickém soklu socha z umělého bílého mramoru Sedící dívka (nebo též Odpočívající) od Jaroslava Horejce z roku 1965.

Ve východní třetině ostrova se na jižní straně v blízkosti Negrelliho viaduktu nachází budova TJ Slavoj Praha čp. 944. K ní na východní straně přiléhá dalších 7 tenisových dvorců. Mezi budovou TJ Slavoj a Negrelliho viaduktem se nachází skatepark, který díky zastřešení umožňuje provozovat skateboarding po celý rok. Od roku 1996 ho provozuje firma Mystic Skates, v roce 2006 přibyl sousední krytý bowl (bazén). Server Skate4you.cz jej hodnotí jako jeden z nejlepších veřejnosti přístupných skateparků v Evropě. Každoročně se zde pořádá světový skateboardový pohár Mystic Sk8 cup, pro závod se vždy park upravuje podle nejnovějších trendů.

Ve východní části ostrova hned za posledními tenisovými kurty se nacházel areál koupaliště s nekrytým plaveckým bazénem a kabinkami. V zadní části ostrova byl v 90. letech 20. století naturistický areál. Koupaliště smetla povodeň v roce 2002 a již nebylo obnoveno, bazén byl v následujících letech srovnán se zemí.

Severní a východní část východní třetiny ostrova zaujímá park. Na severní straně východní špičky ostrova je od roku 2015 přístaviště přívozu P7, který v letní sezóně spojuje ostrov s oběma břehy.

1825

1889

1914

1938

1944

2020

V minulosti ostrov nebyl osamělým kouskem pevniny, ale součástí soustavy ostrovů, ostrůvků a říčních ramen, které se právem říkalo „Velké Benátky“. Vedle vlastní Štvanice se zde původně nacházely i ostrovy Korunní, Primátorský, Jeruzalémský a Rohanský, které zanikly při regulaci Vltavy v první třetině 20. století. Celé souostroví od pradávna sloužilo jako důležitý brod, který Prahu spojoval se severem Čech.

Štvanice nikdy nebyla trvale osídlena, s výjimkou několika domků rybářů a převozníků. Kromě vojsk ji totiž poměrně často pustošila záplavami Vltava. Volný prostor ostrova si ale o nějaké využití přímo říkal, a proto se Velké Benátky brzy staly místem propříležitostné kratochvíle Pražanů. Už v 16. století zde byla střelnice a střelecké závody. V 17. století se tu začala provozovat zábava, která dala ostrovu jeho jméno „Štvanice“. Jednalo se o morbidní podívanou na zvířecí souboje, při které byli medvědi, kanci nebo vysoká zvěř vydáni napospas smečkám psů. Tato zábava byla nakonec pro svůj pohoršlivý charakter roku 1806 císařem Františkem I. zakázána. Jméno po ní ale ostrov nese dodnes.

Také funkce jakéhosi rekreačního prostoru Prahy mu zůstala. Na začátku 19. století vznikly na severozápadní straně ostrova dva klasicistní domy sloužící jako hostince s tanečními sály pro lepší společnost. Starší z nich zanikl při stavbě Hlávkova mostu na začátku minulého století, druhý č. p. 858 na ostrově stojí dodnes. Roku 1877 pak na východním konci ostrova postavil divadelní podnikatel Eugenio Averino proslulou dřevěnou arénu, kde provozoval repertoár klasicistních dramatických kusů i exotická cirkusová čísla. Už kolem roku 1882 ale divadlo zaniklo a na jeho místě vznikla první pražská ledárna zásobující hospody v blízkém okolí.

V té době se už ale i na ostrově schylovalo k zásadním změnám. Štvanice se postupně ocitla mezi dvěma předměstími, která se na konci 19. století začala prudce rozvíjet – Holešovicemi a Karlínem což nutně znamenalo i ostrov uprostřed. Jistou předzvěstí budoucích časů byla už stavba Negrelliho viaduktu, který v roce 1850 ostrov protnul v jeho východní třetině a propojil tak železnici oba pražské břehy. Pro pěší ale Štvanice zůstala až do konce století spojena pouze s karlínským břehem a okolními ostrovy, a to prostřednictvím malých dřevěných lávek. Definitivní změna přišla roku 1898. Praha tehdy ostrov od jeho soukromých majitelů odkoupila a o dva roky později zde nechala vybudovat provizorní dřevěný pilotový most, zvaný Jateční, který vedl do holešovických

jatek. Provizorní most byl záhy, v letech 1909–1912, nahrazen dnešním Hlávkovým mostem podle projektu Františka Mencla a Pavla Janáka. Zhruba ve stejné době, kdy vznikl most, začaly zanikat menší ostrovy kolem Štvanice. Situace někdejších Velkých Benátek se tak na začátku 20. století výrazně změnila. Z rekreačního prostoru na okraji Prahy se stalo podnoží pro dopravní tepny spojující nová městská centra a rezerva pro rozvoj moderního velkoměsta.

Význam Štvanice pro rozvíjející se Velkou Prahu v té době podtrhly ještě dva projekty. Jednak krásná secesní elektrárna od Aloise Dlabáče z let 1913–14, která využívala přepad vody u Helmovského jezu (vybudovaného r. 1909 na místě staršího jezu, který zde stál od 14. století), a také zdymadlo z let 1907–12 se služební a obytnou budovou od Františka Sandera, které umožňovalo průplav směrem na Troju. Obě stavby jsou významnými památkami pražské industriální architektury, které navíc (po rekonstrukcích a úpravách v 80. letech) dodnes slouží svému účelu.

Celkové využití obrovské plochy ostrova, nyní rozdělené mosty na tři zhruba stejně velké části, bylo ale stále otevřené. Ve hře proto zůstala tradiční funkce ostrova – rekreace. Když byly definitivně odmítnuty předválečné plány na zbudování ZOO, začalo se se stavbou sportoviště. Roku 1931 zde vznikl první otevřený dřevěný zimní stadion s umělým ledem u nás, a to podle projektu Josefa Fuchse a Bohumila Steigenhöfera. Ti byli také autory zdejší funkcionalistické kavárny, prohlášené v lednu 2000 za kulturní památku. Po přestavbách v 50. a 60. letech začala stadionu postupně konkurovat modernější zařízení, a tak legendární sportoviště, pamatující výhru na hokejovém mistrovství světa v roce 1947, dlouho chátralo. Přes protesty odborné veřejnosti byla dřevěná hala stadionu v roce 2011 zbořena.

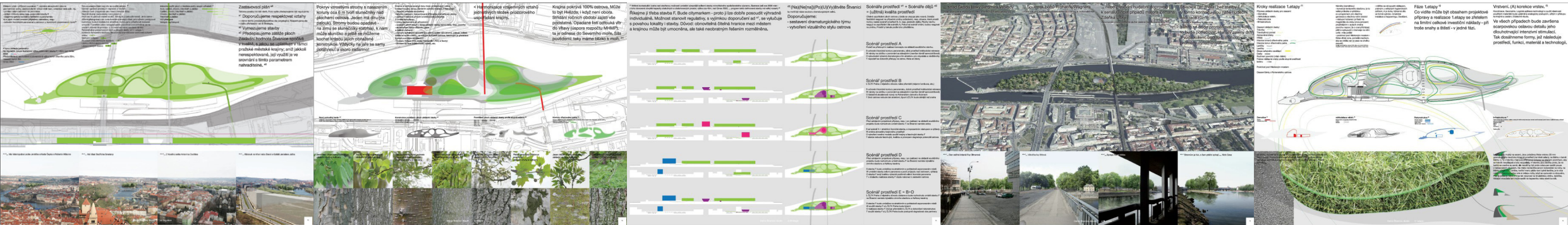
Štvanice nebyla zasvěcena jen hokejkám a bruslím. Už v roce 1926 zde byly postaveny tenisové dvorce, na jejichž místě v letech 1986 vyrostl velký Tenisový areál Štvanice. Výstavbě areálu dokonce musela ustoupit prestižní štvanická porodnice, která zde v záplavové zóně fungovala od 20. let minulého století. Významnou součástí ostrova byla i populární plovárna, která se nacházela na jeho východním cípu.

Do osudu ostrova výrazně zasáhla povodeň v roce 2002, která smetla řadu sportovišť a přinesla zánik i zbytkům plovárny a koupaliště. Většina ostrova se dnes nachází ve stavu provizoria, kterému je třeba vdechnout nový život a smysl.

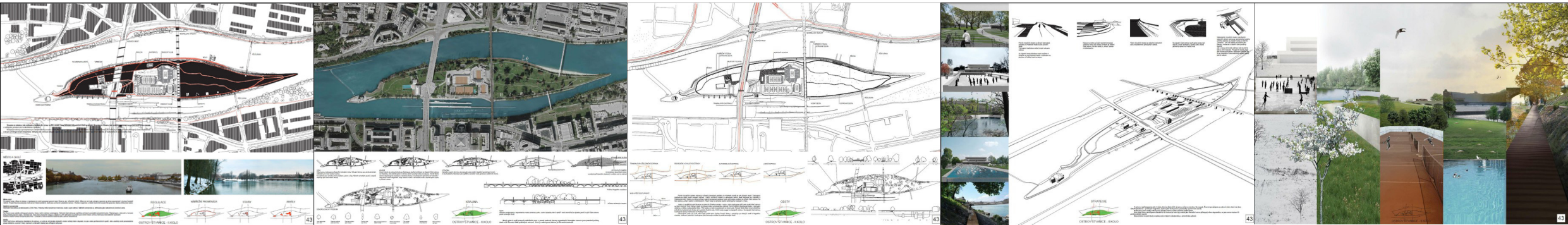
ZIMNÍ STADION NA ŠTVANICI

Zimní stadion na Štvanici patří neodmyslitelně do historie československého sportu. První umělá ledová plocha v republice byla spojována zejména s hokejem, konala se zde čtyři mistrovství světa a domácí reprezentace zde získala první titul světových šampionů. Premiérový zápas se na ještě rozestavěném stadionu hrál už v lednu 1931, stavba samotná byla slavnostně otevřena 6. listopadu 1932. V posledních desetiletích ale legendární pražský stadion jen pozvolna chátral a poslední ránu stadionu zasadily povodně v roce 2002. Po demolici hlavní budovy v létě 2011 už stojí jen restaurační budova (Fuchsova kavárna).

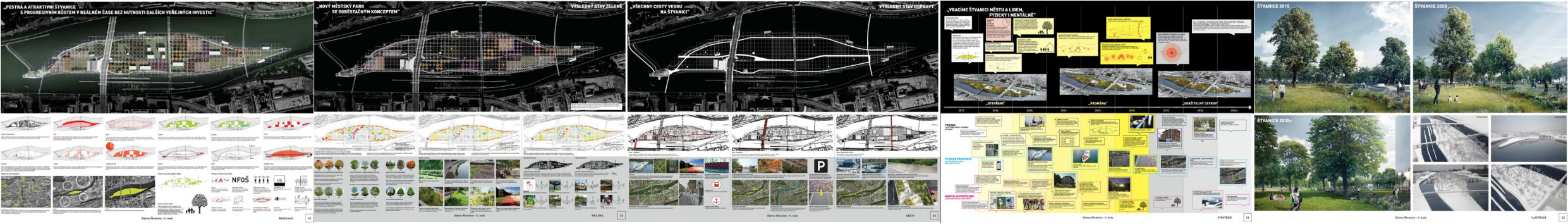

Návrh řešení využití a rozvoje území ostrova Štvanice v Praze - II. místo - RKAW Radek Kolařík, Lada Kolaříková, spolupráce: Kateřina Frejlichová, Alan Hackl, Petr Šiřina, Martin Špičák, Petr Uhlíř

Návrh řešení využití a rozvoje území ostrova Štvanice v Praze - III. místo - MOBA studio s.r.o. - Igor Kovačević, Yvette Vašourková, Kateřina Šrámková, Barbora Šimonová, spolupráce: Markéta Mráčková, Michele Porsia, Tomáš Papušek, Jiří Sádlo, Ilaria Crivellari, Julia Krzynicka, Javier Morandeira Garcia, Karin Grohmannova, Nerea Marquez, Saray Herrero, Martin Neruda

Návrh řešení využití a rozvoje území ostrova Štvanice v Praze - III. místo - Ondřej Chybík, Michal Křištof, Josef Chybík, spolupráce: Matej Štrba, Martin Machala, Jana Matlovičová, Jakub Finger, Mirka Svorová, Denisa Václavová, Petr Soldán

Vzhledem k centrální poloze Štvanice se v nedávné době uvažovalo o umístění nové koncertní síně. Nesporný význam ostrova i jeho klíčová pozice v městské struktuře vedla magistrát, do jehož správy ostrov patří, k vyhlášení veřejné architektonické soutěže, jejíž výsledky byly oznámeny na konci roku 2013. Všechny oceněné návrhy se spíše než na umístění velké veřejné budovy soustředily na krajinný a rekreační charakter ostrova. Jejich součástí jsou i nové lávky či zpřístupnění ostrova kdysi existující tramvajovou stanicí.

2013
Návrh řešení využití a rozvoje území ostrova Štvanice v Praze

Architektonická soutěž na řešení ostrova Štvanice proběhla v roce 2013. Soutěž byla dvoukolová, prvního kola se zúčastnilo 80 návrhů, do druhého bylo vybráno 8. Z nich následně porota vybrala tři návrhy, které ocenila dvěma třetími a jednou druhou cenou. Nejvýše oceněný projekt pochází z ateliéru RKAW (Radek a Lada Kolaříkovi). Ti navrhli přeměnit ostrov v souvisle zalesněný městský park, v němž koruny vysokých stromů vytvářejí prostor pro nejrůznější aktivity a různorodé využití. O třetí cenu se rozdělily návrhy ateliéru MOBA (návrh architektů Igora Kovačeviče, Yvette Vašourkové, Kateřiny Šrámkové a Barbory Šimonové) a týmu architekta Josefa Chybíka. Oba návrhy se zaměřily na sportovní využití ostrova. Návrh ateliéru MOBA do značné míry respektoval současnou podobu ostrova, kterou promyšleně doplnil dalšími funkcemi a prvky. Projekt architekta Chybíka byl založen na pravidelné šachovnicové struktuře, do níž jsou vloženy zelené plochy i jednotlivé rekreační funkce.

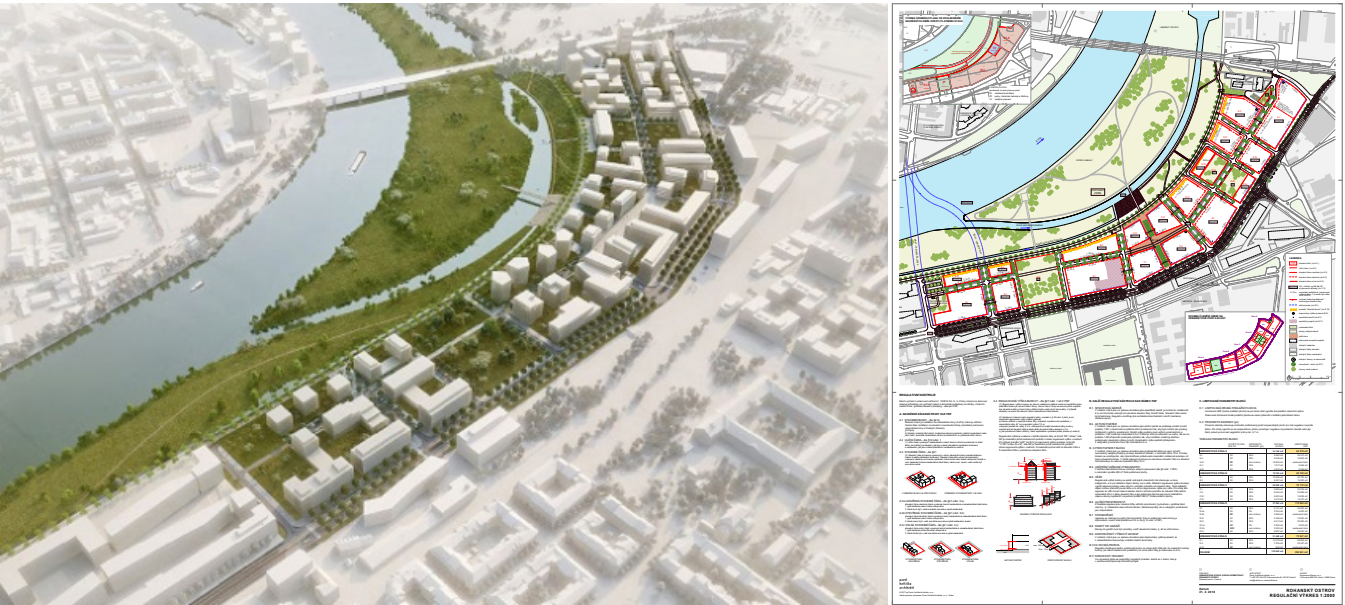
Ve svých úvahách volně vycházím z koncepce představené studiem MOBA, založeném na smysluplném vkládání nových sportovně-rekreačních aktivit určených široké veřejnosti, při pozvolném prolínání přírodního charakteru severovýchodní části ostrova s pevnějším, zastavovanějším charakterem v jihovýchodní části (vycházejícímu ze zpevnění Štvanických břehů a přítomnosti plavebního kanálu).

Lávka Holešovice - Karlín - I. místo - RKAW Radek Kolařík, Lada Kolaříková, spolupráce: Kateřina Frejlachtová, Alan Hackl, Petr Šířina, Martin Špičák, Petr Uhlíř

Územní studie Holešovice Bubny - Zátory - Pelčák a partner architekti + ThomasMüllerIvanReinmann architektenGmbH

Urbanistická studie Rohanský ostrov - Pavel Hnilička architekti

2017
Lávka Holešovice - Karlín
Lávka pro pěší a cyklisty by měla zabezpečit přímé a bezbariérové propojení mezi Karlínem, Holešovicemi a ostrovem Štvanice v její východní části.
V mezinárodní soutěži zvítězili architekti Marek Blank a Petr Tej. Na třetím místě se umístil návrh Lukáše Landy a Pavla Raka, druhé místo nebylo uděleno. Konceptem vítězného mostu je prostorová křivka (niveleta mostu) vinoucí se krajinou a reagující plynule na výškové a půdorysné požadavky zadání. Koncepte konstrukce mostu reaguje pokorně na panorama Prahy, na napojení na holešovická karlínský břeh i na vítězný urbanistický návrh řešení ostrova Štvanice. Je zvolena konstrukce, která nejde do výšky, nebrání chodcům a cyklistům v pohledech na město, vodu a stromy. Architektura mostu využívá minimalistického sochařského tvarosloví. Most je vyroben z ušlechtilého materiálu ultra-vysokohodnotného betonu (UHPC – ultra-high-performance-concrete) s lesklým bílým mramorovým povrchem.

2018
Územní studie Holešovice Bubny - Zátory
Holešovice Bubny - Zátory jsou v celopražském kontextu klíčovým transformačním územím, proto Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy v roce 2018 vyhlásil výběrové řízení na územní studii, která přemýšlí o tomto území jako o příležitosti vytvořit svébytnou novou čtvrť. Autory územní studie jsou Pelčák a partner architekti a ThomasMüllerIvanReinmann architektenGmbH z Berlína. Většina rozvojového území Bubny je vlastněna developerem Orco Property Group.

2018
Urbanistická studie Rohanský ostrov
Studie stanovuje pravidla zástavbypro jednotlivé bloky domů a vymezuje nové ulice a náměstí. Počítá i s novým parkem u řeky. Studii připravilostudio Pavel Hnilička Architekti podle zadání Institutu plánování a rozvoje (IPR). V přízemí domů vzniknou obchody, kavárny a restaurace. Studie s regulačními prvky počítá i s vytvořením-promenády podél cyklostezky a parkem při řece Vltavě. Na pozemky má smlouvu s městem společnost Sekyra Group.

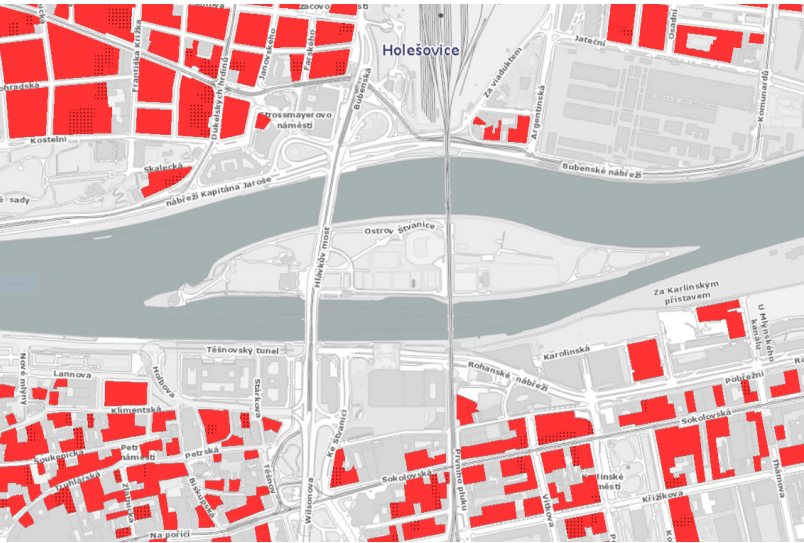
2019 (až 2031)
Příprava projektu Vltavská filharmonie
Záměrem hl. města je vybudovat v Praze nový koncertní sál v rámci městského centra, které by splňovalo světové standardy. Cílem projektu je vytvořit nový, živý, otevřený a plně využívaný veřejný kulturní prostor pro všechny návštěvníky a především Pražany. Nová stavba filharmonie v lokalitě Vltavská se stane iniciačním impulsem a symbolem jeho přeměny, která nastartuje novou dimenzi přirozeného rozvoje města.

VYUŽITÍ A STRUKTURA ÚZEMÍ

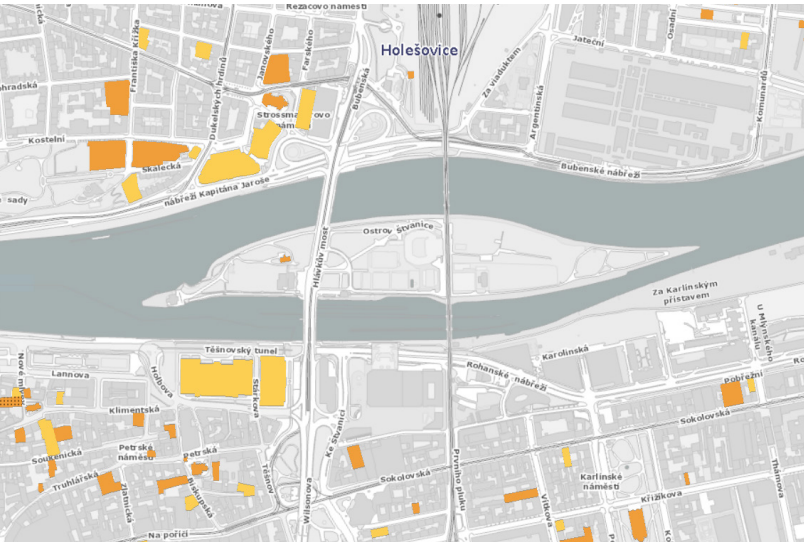
Ostrov Štvanice se nachází mezi Karlínem a Holešovicemi, do jejichž katastru patří. Obě tyto čtvrti tvoří primárně bloková zástavba bytových domů s plnou občanskou vybaveností a kvalitní urbanistickou strukturou.

Ostrov je podélně přetát dvěma mosty, Hlávkovým mostem pro silniční vozidla a tramvaje a železničním Negrelliho viaduktem, které jej dělí přibližně na třetiny. Hlávkův most je součástí pražské severojižní magistrály, jedné z nevytíženějších komunikací v Praze – denní intenzita provozu na ní dosahuje až 100 000 vozidel.

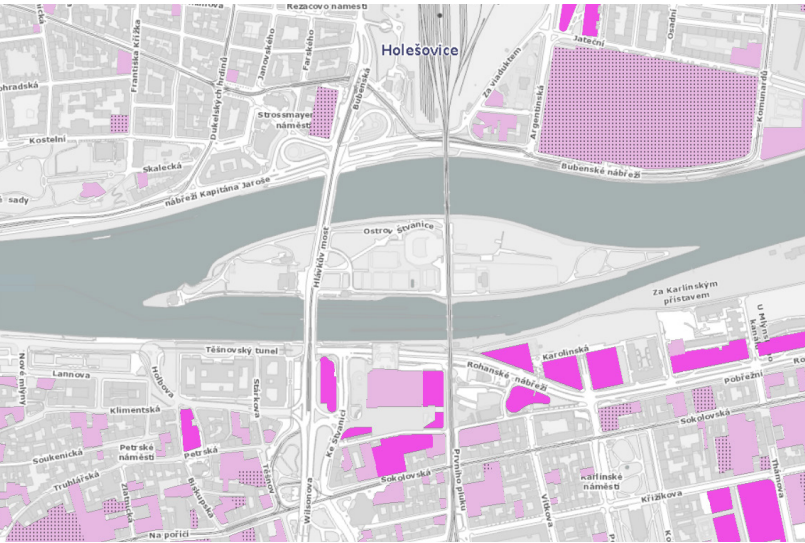
Ostrov samotný svým zeleným charakterem, krásnými výhledy na pražská panorámata a sportovně-reakreační funkční náplní vytváří zásadní pilíř volnočasového využití jak pro tyto dvě hustě obydlené a oblíbené čtvrti, tak i v měřítku celého hl. m. Prahy.

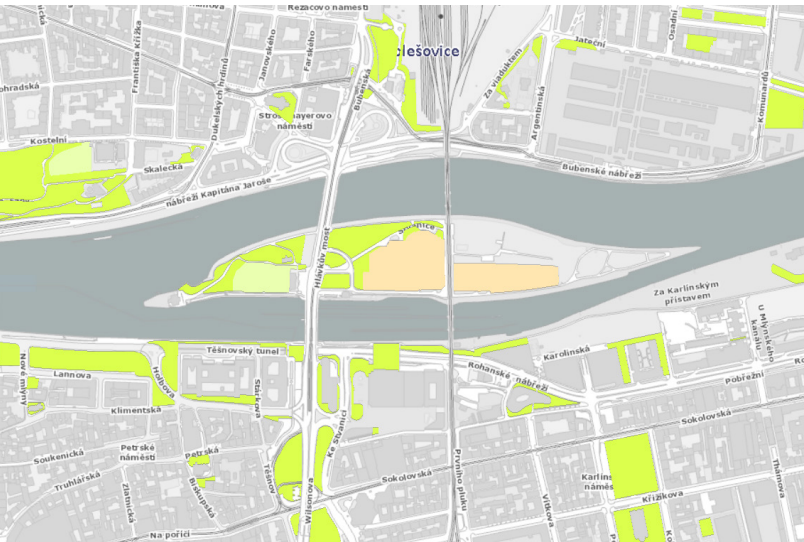
Bydlení

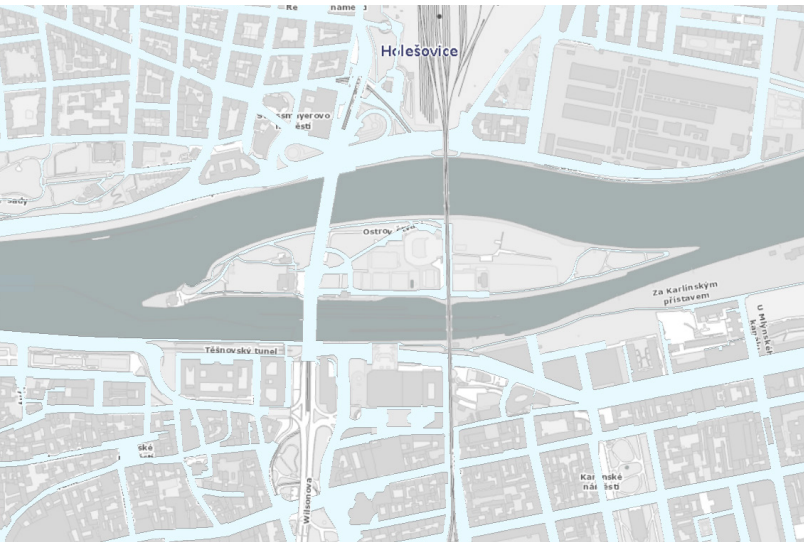
Veřejné služby

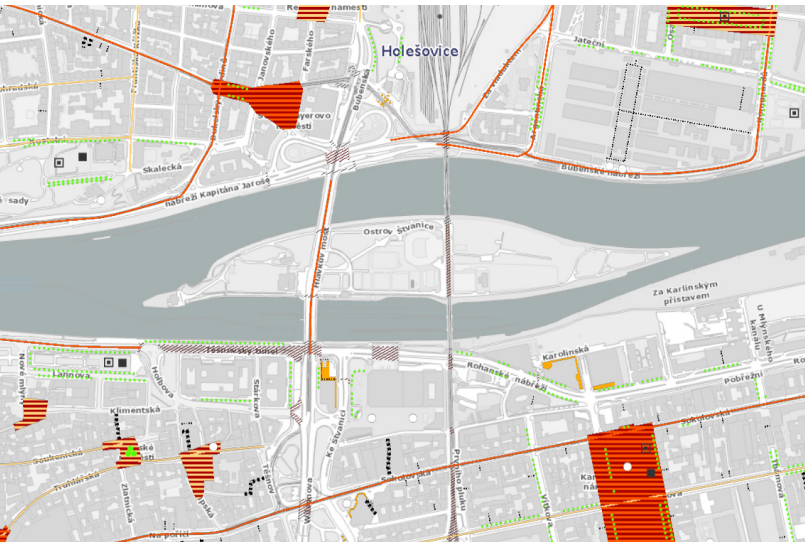
Komerční služby

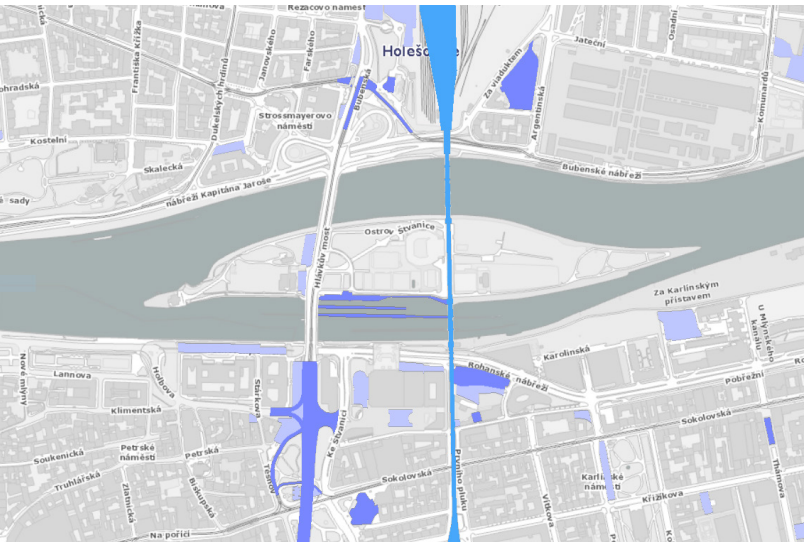
Sport a rekreace

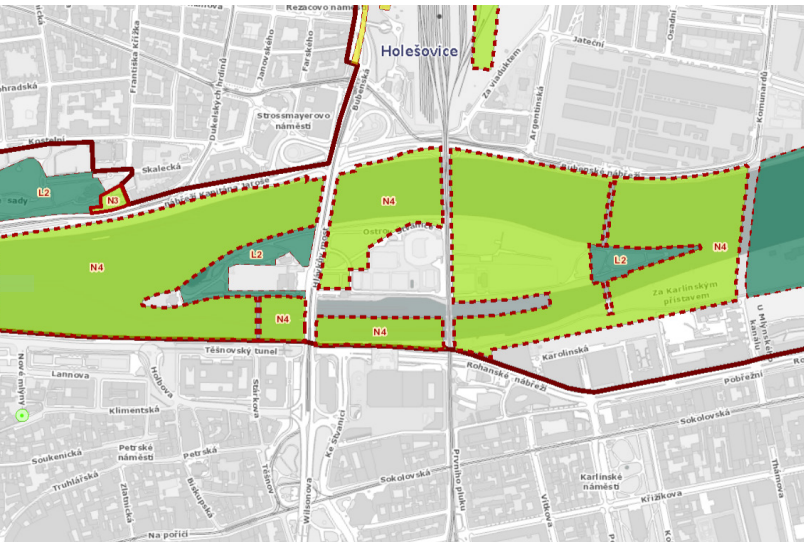
Veřejná prostranství a komunikace

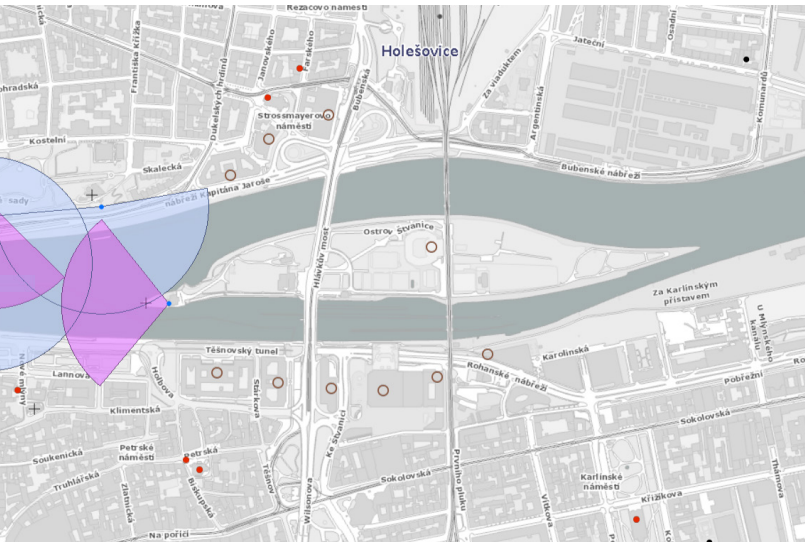
Veřejně přístupné plochy

Dopravní infrastruktura

Ochrana přírody a krajiny

Hodnoty

Z 01	Z 02	Z 03	Z 04	Z 05	Z 06	Z 07	Z 08	Z 09	Z 10	Z 11	Z 12	Z 13	N 14	N 15	N 16	N 17	N 18	N 19	N 20
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------------	------	------	------	------	------	------	------	------

TYP STRUKTURY: parkové prostranství

845 / Vltava III.

SPRÁVNÍ OBVOD

Praha 7, Praha 8

MĚSTSKÁ ČÁST

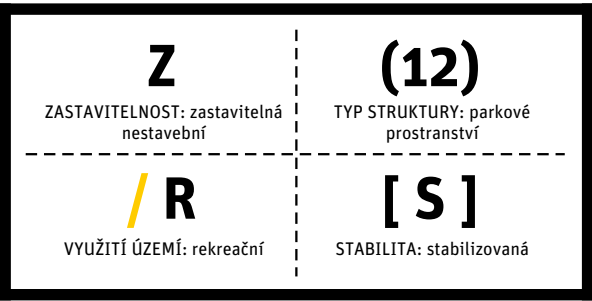
Praha 7, Praha 8

KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ

Holešovice, Karlín, Libeň

ROZLOHA

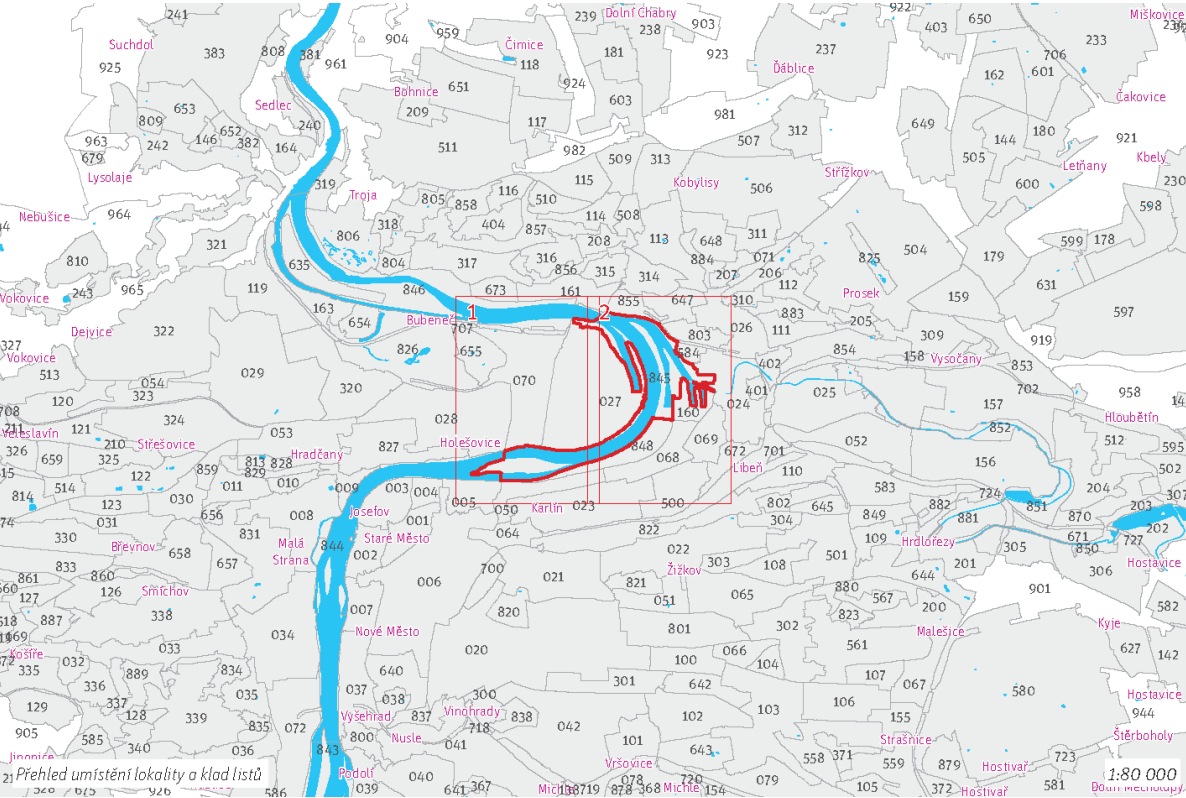
138 ha

CÍLOVÝ CHARAKTER LOKALITY

Dotvořit a posilovat cílový charakter zastavitelné nestavební, stabilizované, rekreační lokality Vltava III. se strukturou parkového prostranství.

Cílem navržených regulativů je zachovat charakter a rekreační využití parkového prostranství tvořeného zejména vodním tokem Vltavy a zachovat a posílit prostupnost podél Vltavy, podporovat rozdílné typy břehů a ve vzájemném kontrastu zvýraznit jejich identitu v návaznosti na přiléhající uliční prostranství a parky. Specifickým znakem lokality jsou tzv. libeňské kosy a ostrov Štvanice s několika sportovišti, v Libni se nachází park Thomayerovy sady. V lokalitě je několik budov sloužících pro technické a sportovní účely, zejména na Štvanici a na libeňských kosách. Na tzv. Libeňském ostrově se nachází zahrádková osada, jedna z nejstarších v Praze.

Územní plán hl. m. Prahy (Metropolitní plán) | Návrh k projednání dle § 50 stavebního zákona | 845 / Vltava III.

4. 4. 2018

845 / Vltava III.
Z(12) R [S]

Územní plán hl. m. Prahy (Metropolitní plán) | Návrh k projednání dle § 50 stavebního zákona | 845 / Vltava III.

4. 4. 2018

Hlavním záměrem v tomto území je dotvořit a posilovat cílový charakter zastavitelné nestavební, stabilizované, rekreační lokality Vltava III. se strukturou parkového prostranství.

Cílem navržených regulativů je zachovat charakter a rekreační využití parkového prostranství tvořeného zejména vodním tokem Vltavy a zachovat a posílit prostupnost podél Vltavy, podporovat rozdílné typy břehu a ve vzájemném kontrastu zvýraznit jejich identitu v návaznosti na přiléhající uliční prostranství a parky.

KONCEPT

S koncem velkých průmyslových podniků ve městě se Vltava vyčistila natolik, že se do ní vrací i pstruzi a raci. Nikoli však plavci. Ti řeku opustili, když byla před šedesáti lety dokončena výstavba Slapské přehrady a vltavské kaskády. S ní nastal pomalý konec tradičního koupání v městských plovárnách na Vltavě, kterých v padesátých letech fungovalo hned několik, přestože voda v řece nebyla zdaleka tak čistá jako dnes. Z pražských říčních plováren dnes fungují již jen Žluté lázně v Podolí.

Přestože v Praze nikdy nevznikly velké městské lázně, řada menších staveb zde stála. Prakticky každá ze čtvrtí jednu měla - lázně hotelu Axa, lázně YMCA, Žižkovské lázně v Hustitské ulici, parní lázně v ulici Na Slupi, Kneippovy lázně v Prosecké ulici, legendární koupaliště pod Barrandovskými terasami a tak dále. Halové lázně často doplňovala zařízení nabízející oblíbené léčebné procedury. Například v zaniklých funkcionalistických léčebných lázních od Adolfa Benše a Josefa Kříže v budově bývalých pražských Elektrických podniků na Vltavské sloužily vanové uhličitě a rašelinné lázně pro relaxaci a rehabilitaci. Zvláštní pozornost pak jistě zasluhují výstavní, a dnes již zaniklé, lázně v Paláci Koruna:

“V paláci Koruna na Václavském náměstí v Praze, majetku První české všeobecné pojišťovny, byla vybudována krásná plovárna, která je pro Prahu a české sportovce důležitým podnikem.

Zařízení plovárny je vsutku přepychové a při tom velmi účelné. Velký bazén, podoby šestiúhelníku, pojme 415 kubických metrů vody, hloubka je 2,15 metru. Přístup do velkého bazénu je malým bazénem s pozvolna klesajícím dnem. Vedle bazénu pro plavce je menší bazén pro neplavce a děti.

V rozsáhlých galeriích jsou kabiny pro 143 osob, dole pak umývárny a tuše nejrozmanitějších systémů.

V čele velkého bazénu je fontána; tato a čtyři spodní přítoky přivádějí stále čistou vodu, přítok a odtok vody je stálý. Zřízeny jsou též můstky pro skoky. Parní a vzduchové lázně nejsou vůbec při této plovárně, tím vzduch neutrpí. Plovárna má denní světlo, elektrické osvětlení pak zařízení je účelně a nákladně.

Celý tento nový podnik má svoji strojovnu, prádelnu a žehlírnu. O proti zprávám o vysokém vstupném sdělujeme, že vstupné bude 80 haléřů, mimo výhodných měsíčních bloků a celoročních lístků. Plovárna otevřena bude od 7. hodiny ranní do 8. hodiny večerní. Doufáme však, že večerní hodina bude prodloužena v zájmu návštěvníků i podniku samého.

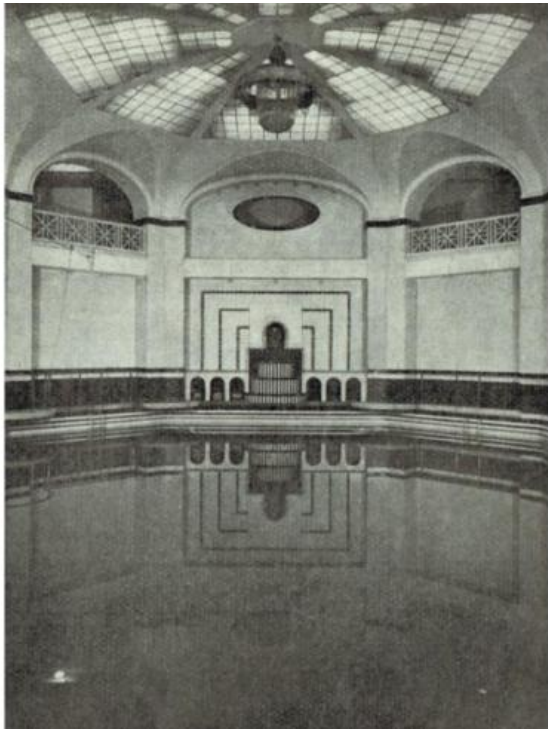
Pondělí a pátek budou vyhrazené dámám.

Zprávy o „rodinných“ lázních nejsou pravdivé. Ředitelství pojišťovny povede tyto skvostné lázně v mezích úplné serióznosti a slušnosti.”

- Z časopisu „Sport a hry“ vydaného 14. února 1914

Mnoho lázní do 80. let fungovalo, v 90. letech ale byla většina z nich zrušena a zprivatizována. Řada z nich dodnes chátrá.

V posledních desetiletích se řada evropských měst opět vrací k tradici lázní jako místa určeného k tělesným i duševním požitkům. Jeden z prvních případů, kdy byla u nás stavba bazénu pojata jinak než ryze sportovně, je brněnský bazén na Kraví hoře od ateliéru DRNH. Architekti si prosadili kultivované materiály a propojení s venkem, odkud je krásný výhled na město.

Velký bazén lázní v Paláci Koruna.

Legendární koupaliště pod Barrandovskými terasami.

Bývalé lázně v budově Elektropodniků na Vltavské.

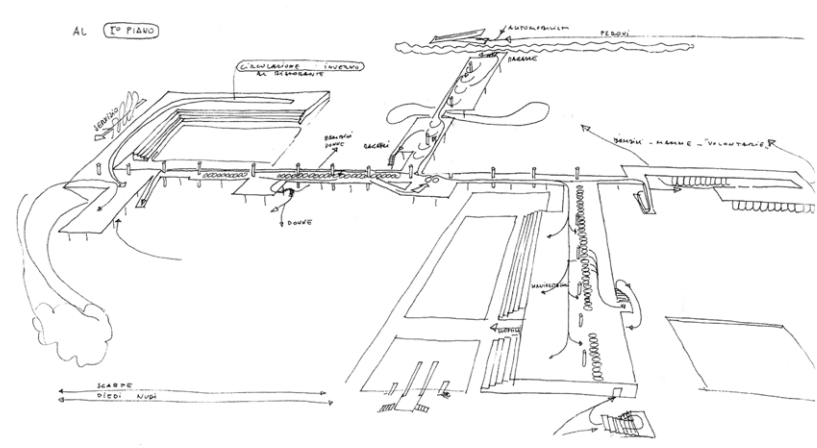
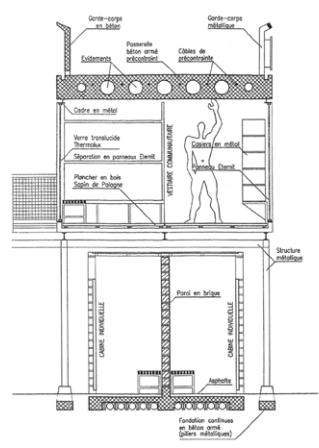
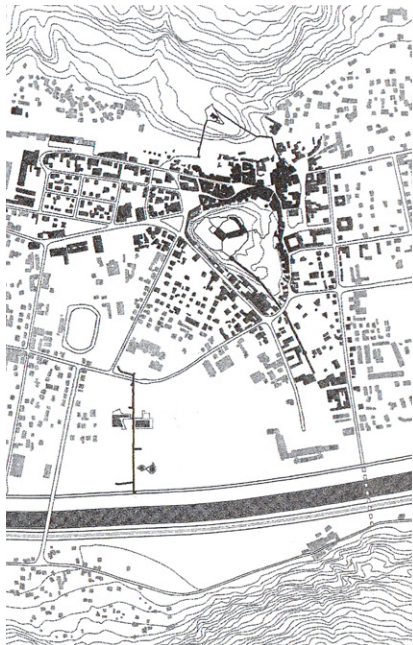

Populární a stále funkční bazén Axa v ulici Na Poříčí.

Il Bagno di Bellinzona
Aurelio Galfetti
1967–1970

Veřejné koupaliště v nížině řeky Ticino pojaté jako lineární forma překračující teritorium rozlivu řeky, tvořící čitelnou hranici mezi prostorem lázní, nivou řeky, kopcem Castelgrande, městem, horami, nebem... Přírodním a člověkem vytvořeným.

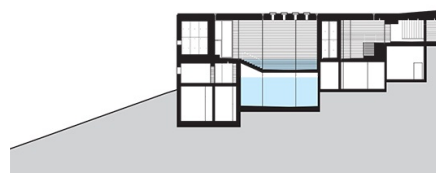
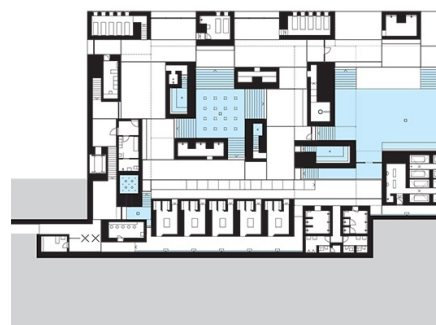
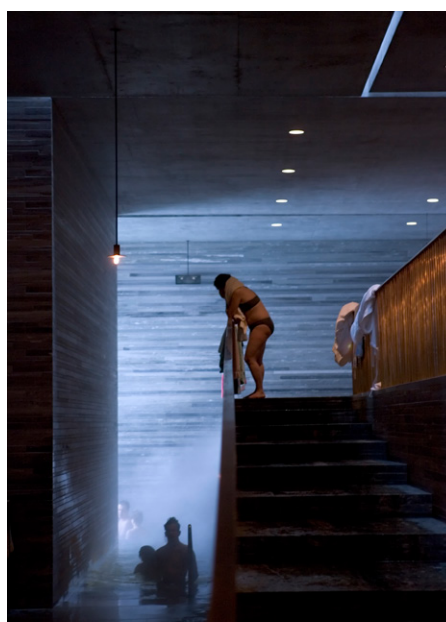
Elementární spřažená ocelovo-betonová konstrukce nesoucí 6 metrů nad terénem cestu / přemostění přes zátové území Ticina, současně poskytuje zázemí pro různé lázeňské funkce a veřejné aktivity spojené s provozem koupaliště. Zelená louka s bazény zatím zůstává stejným trávníkem jako vždy, ale nyní je otevřeným veřejným prostorem.

Therme Vals
Peter Zumthor
1996

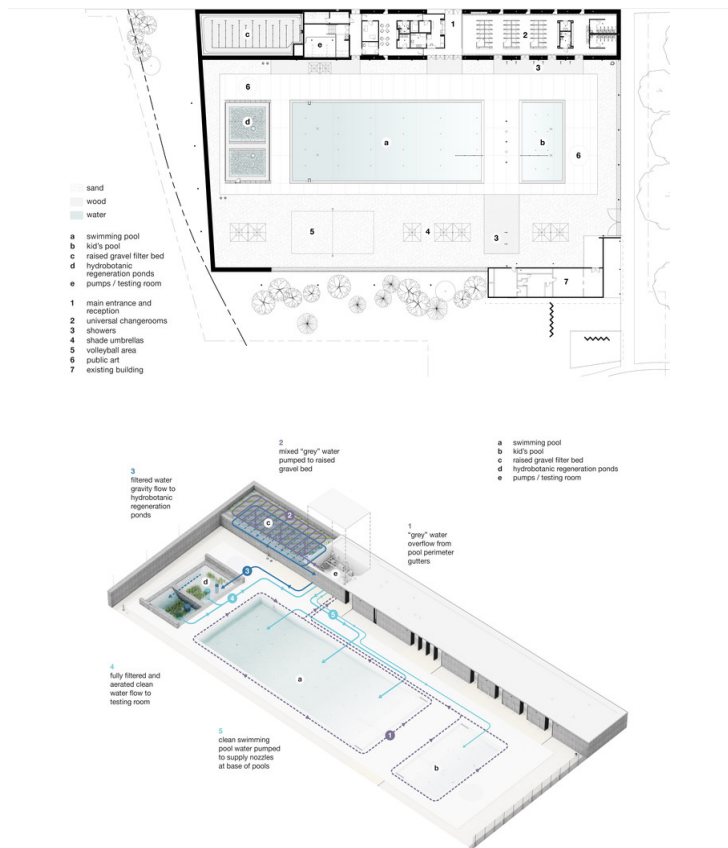
Termální lázně Petera Zumthora ve Valsu jsou svou elementární materialitou a kavernózní, labyrintovou prostorovou koncepcí zasvěcené potěšení smyslů. Jako únik před realitou vnějšího světa.

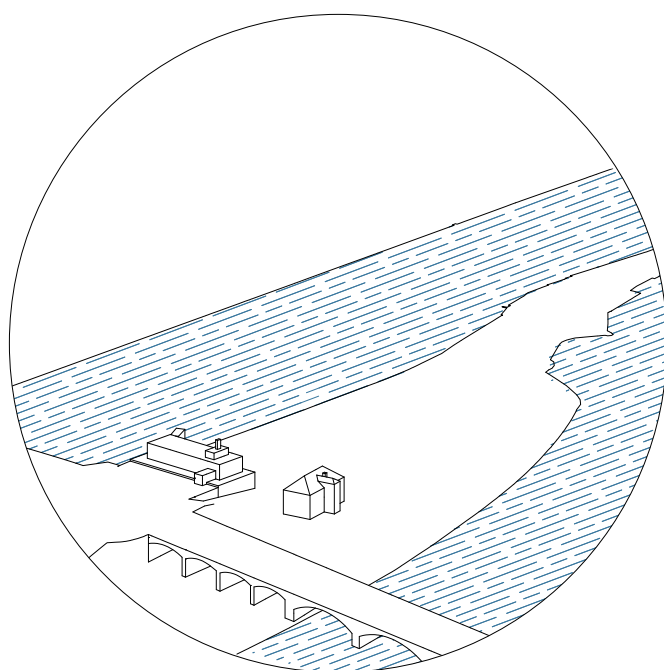
Zvnějšku se budova jeví jako násyp, monolit ze stlačeného kamene s velkými očními otvory. Ne tolik budova, jako zemní práce. Zumthorův design je o kopání a hromadění, je to archaické a primární. Rozvíjí základní typologii římských therm a doplňuje je o současné pojetí. V rámci své práce s prostorem pracuje se všemi architektonickými nástroji - pracuje s půdorysným uspořádáním, rozličnými výškovými úrovněmi řezu, hrou světla a stínu, haptickou materialitou, architektonickou promenádou, střídáním otevřeného / uzavřeného a protikladů obecně, čímž vytváří nezapomenutelný smyslový zážitek z kontaktu s vodou a architekturou. Luxus.

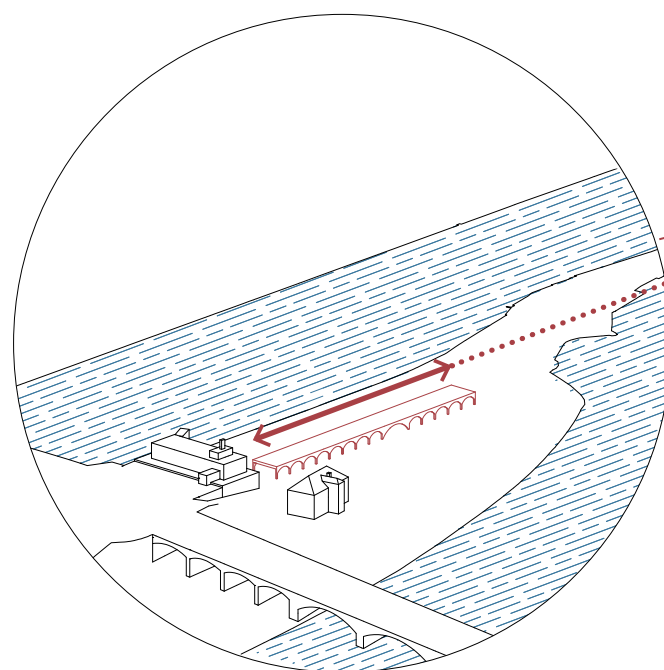
Borden Park Natural Swimming Pool
gh3
2018

Přírodní koupaliště edmontonském Borden Parku vytváří koncepční spojnici mezi přírodním a člověkem vytvořeným. Elementární forma a jednoduchá materialita zpřístupňují návštěvníkovi obohacují zážitek zkoupaní v krajině, ale s maximem komfortu odpovídajícímu současné době. Juxtapozice konstrukčních prvků evokuje srovnání s geologií severní řeky Saskatchewan a plochou topografií prérijních zemí. Projekt tak obohacuje paletu aktivit přiléhajícího rozlehlého veřejného parku o další možnou podobu trávení volného času v kontaktu s přírodou.

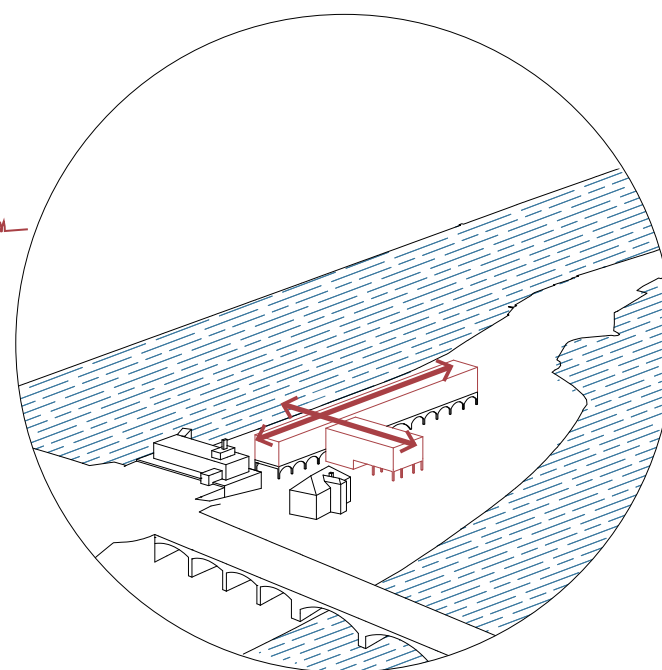

PLOCHA

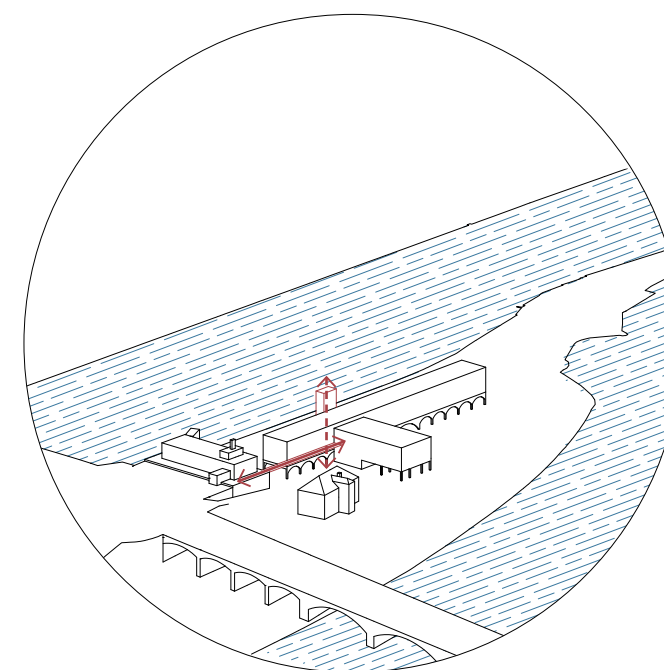
Nejasná definice ploch i náplně - hranic a spojnic, města a krajiny, těla a duše.

PODÉLNÁ OSA

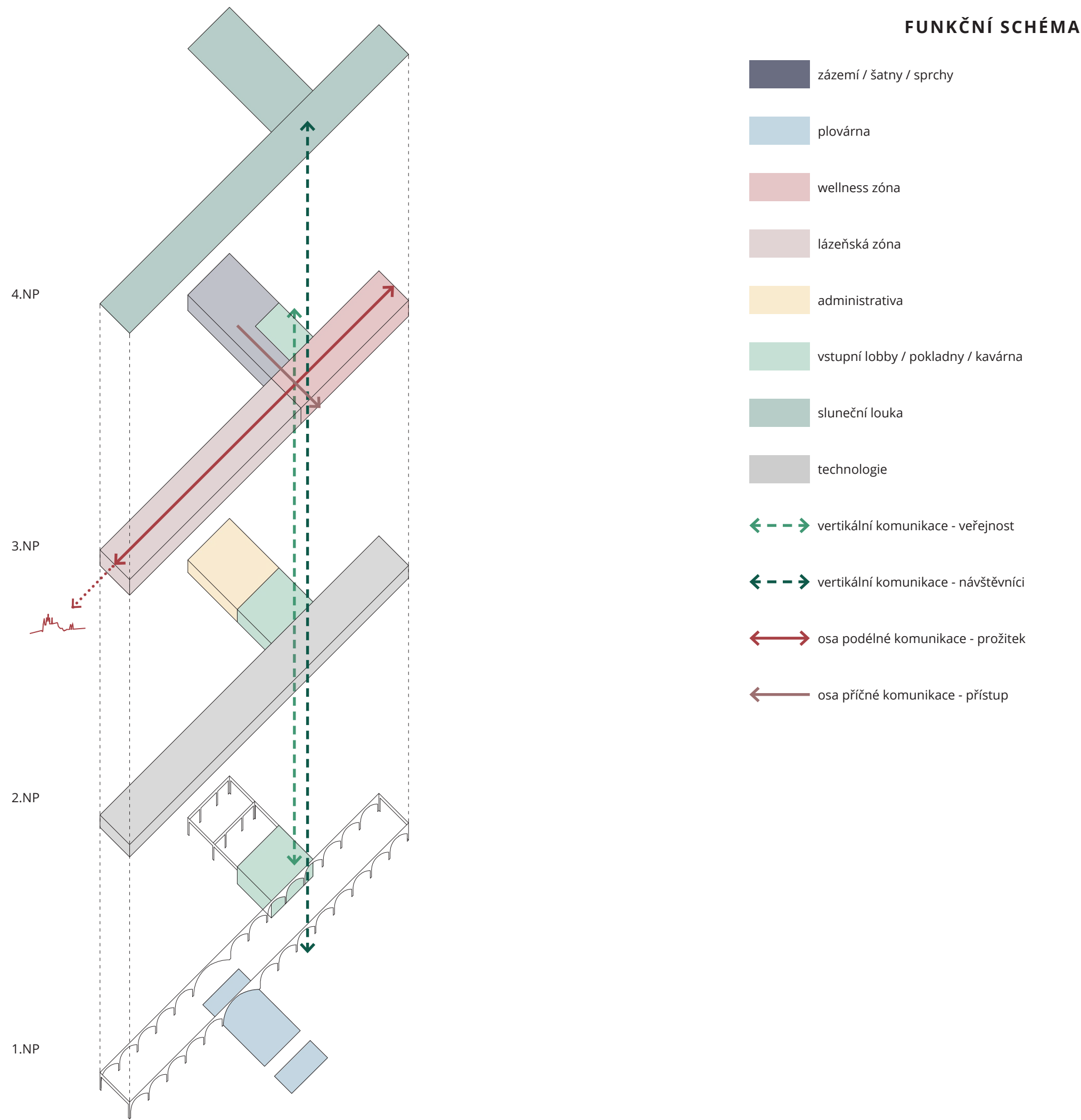
Vizuální most mezi ostrovem a panorama Pražského hradu - lidem a politickými autoritami, neformálním a reprezentativním, nízkým a vysokým.

PŘÍČNÁ OSA

Rozdělení západní části ostrova na jasně definovatelné celky - přístupné pro automobily a přístupné pouze pro pěší, zastavěné a nezastavěné, volné a využitě, městské a přírodní.

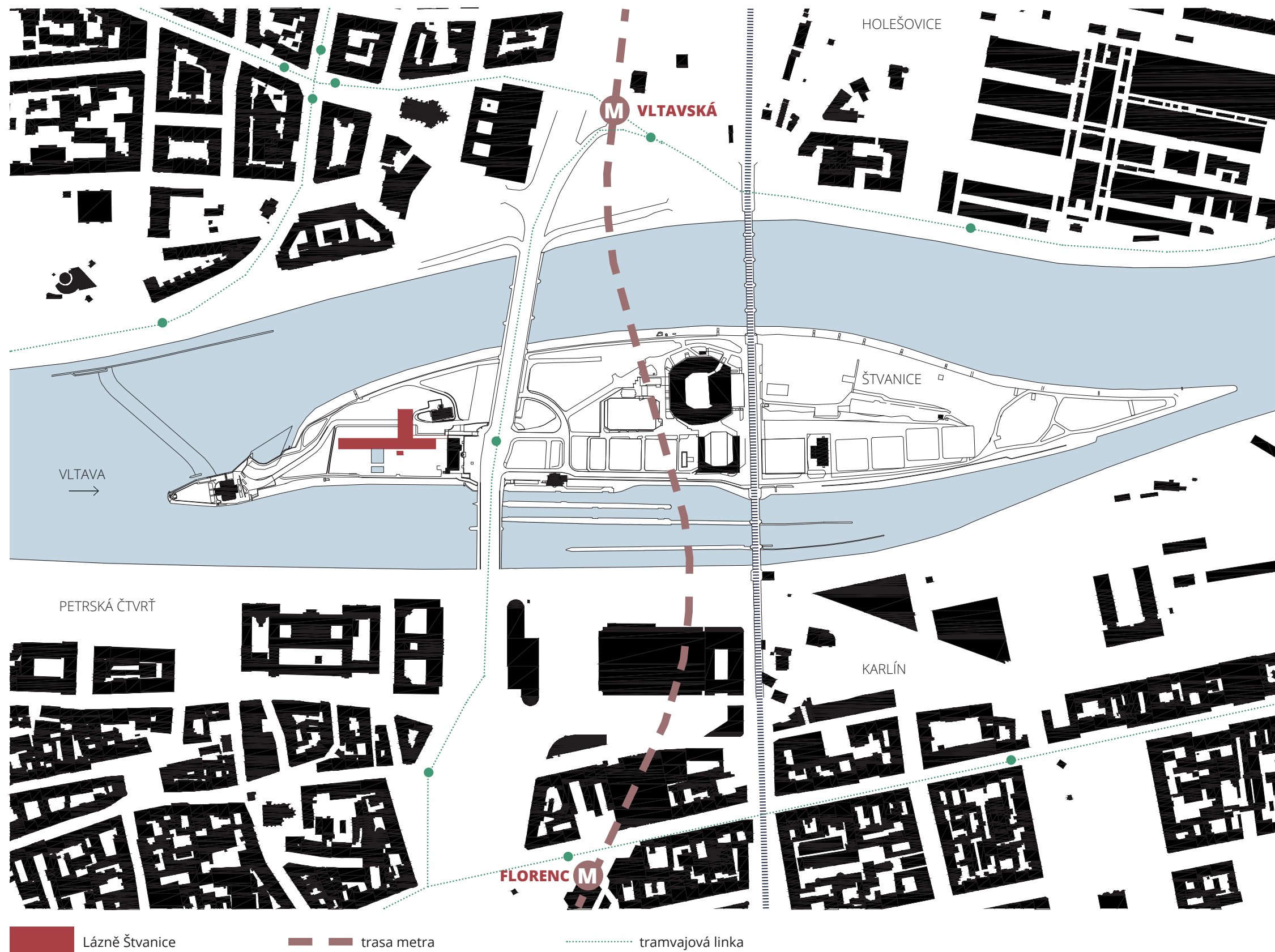
SVISLÁ OSA

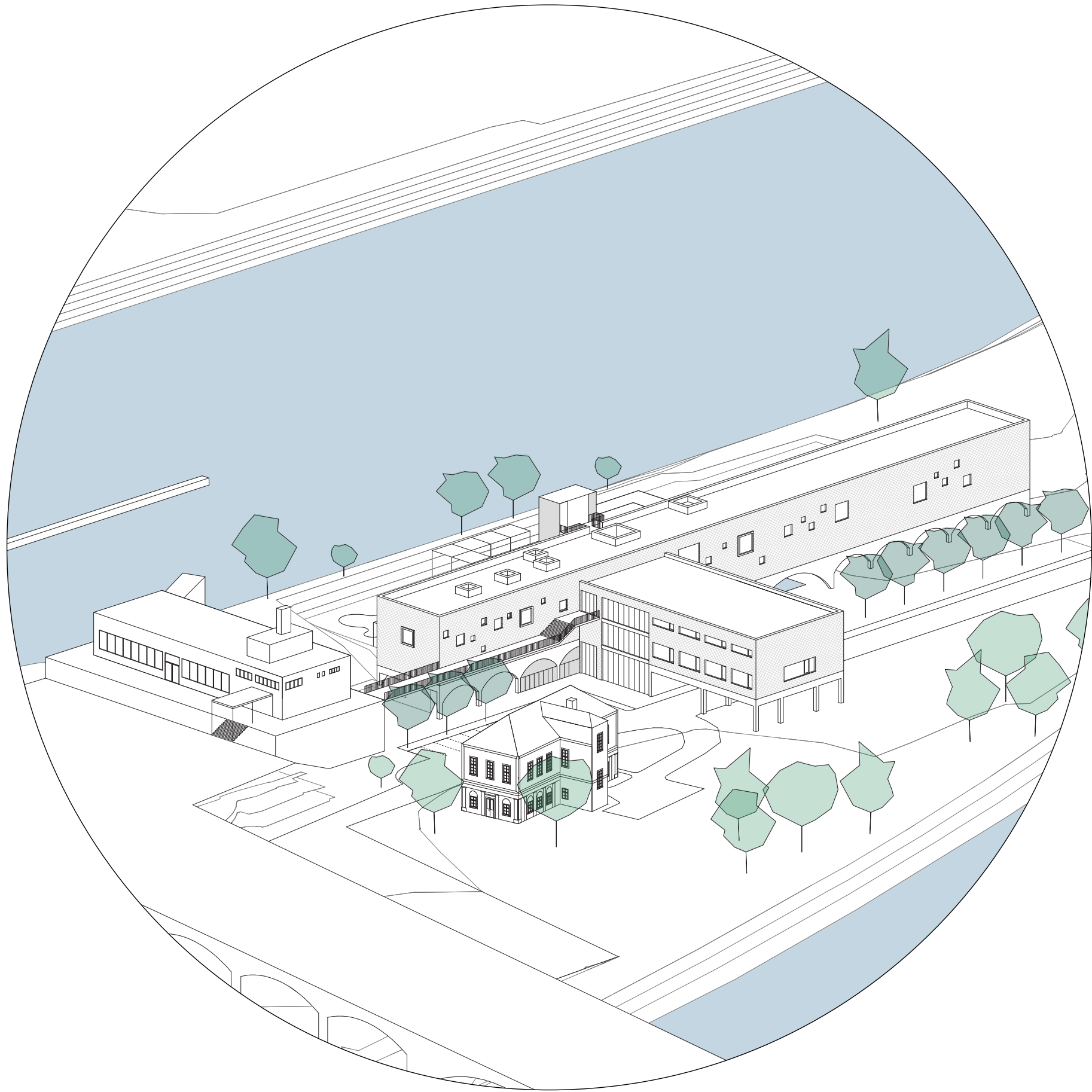
Spojení jednotlivých celků - lázní a Fuchsovy kavárny, lázní a plovárny, města a řeky, nebe a země.

STUDIE

Lokalita se nachází mezi dvěma významnými pražskými čtvrtěmi, Karlínem a Holešovickami, v docházkové vzdálenosti ke stanicím metra (Florenc a Vltavská) i zastávkám tramvají. Uvažovaná dostupnost lokality je tedy primárně skrze veřejné dopravní prostředky, cyklistiku a chůzi.

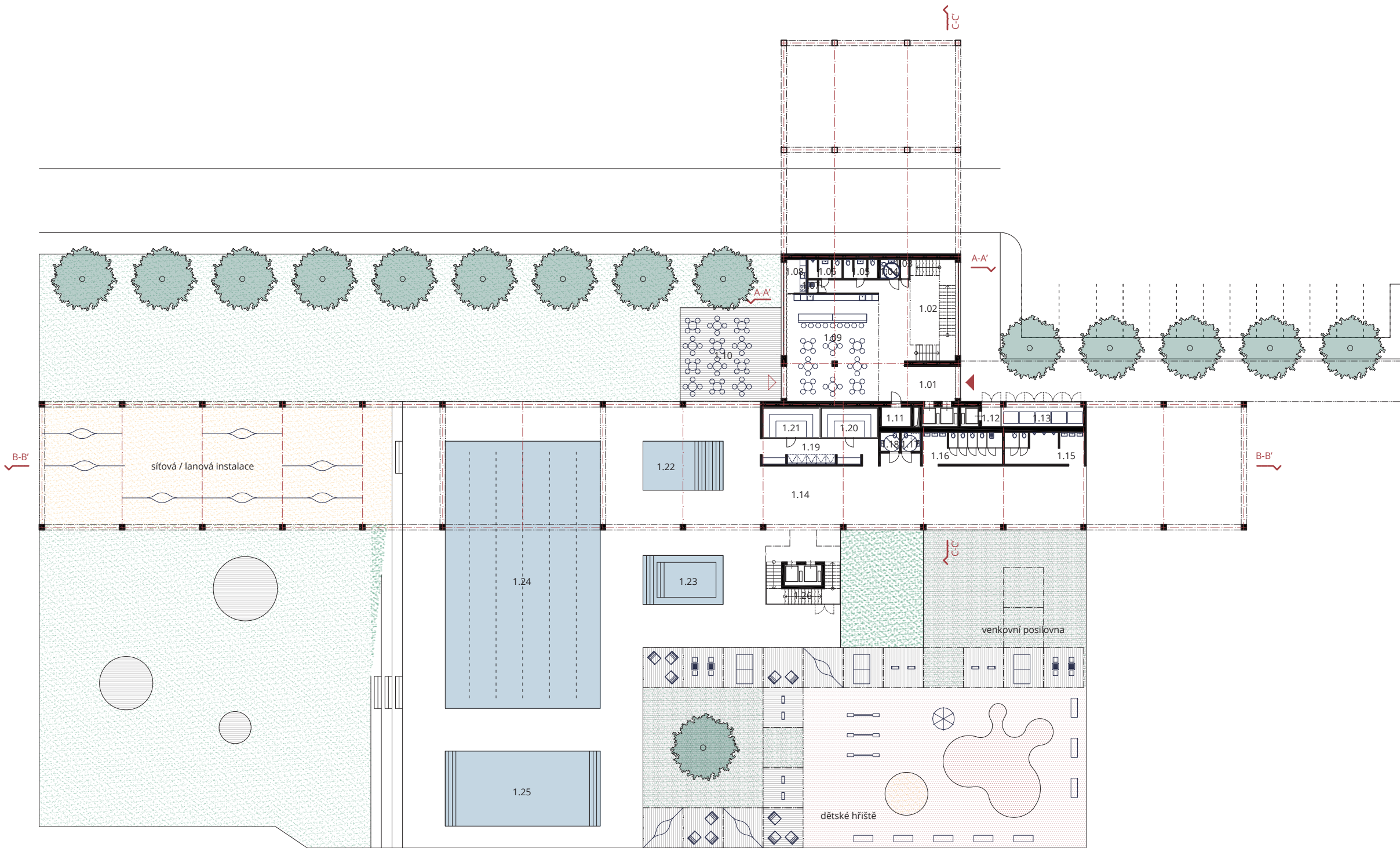

Budova Lázní Štvanice je situována v západní části ostrova, v sousedství Vily Štvanice a Fuchsovy kavárny (FUCHS2). Vstup do objektu je řešen ve dvou úrovních - v úrovni 1.NP (na terénu) jako bezbariérový, po sjezdu a podjezdu pod Hlávkovým mostem, a v úrovni 3.NP skrze lávku vedoucí z terasy Fuchsovy kavárny, jakožto primární přístup z roviny Hlávkova mostu a tedy i chodců.

ČÍSLO MÍSTNOST		PLOCHA / m²
1.01	vstup	56,80
1.02	schodiště	40,37
1.03	sklad	1,44
1.04	WC invalidé	3,24
1.05	WC ženy	5,54
1.06	WC muži	5,54
1.07	úklidová místnost	1,12
1.08	přípravná	5,82
1.09	kavárna	87,67
1.10	terasa kavárny	83,16
1.11	sklad kočárků	5,53
1.12	prádlo	4,14
1.13	odpad	17,39
1.14	prostor plovárny	1 434,57
1.15	WC muži	22,50
1.16	WC ženy	22,65
1.17	WC muži invalidé	3,28
1.18	WC ženy invalidé	3,28
1.19	sprchy sauna / pára	26,20
1.20	sauna	16,07
1.21	parní lázeň	16,07
1.22	studená lázeň 12°C	34,50
1.23	vířivka 32°C	34,50
1.24	plavecký bazén	362,50
1.25	dětské brouzdaliště	101,50
1.26	sklad zahradní techniky	14,22

2 409,60 m²

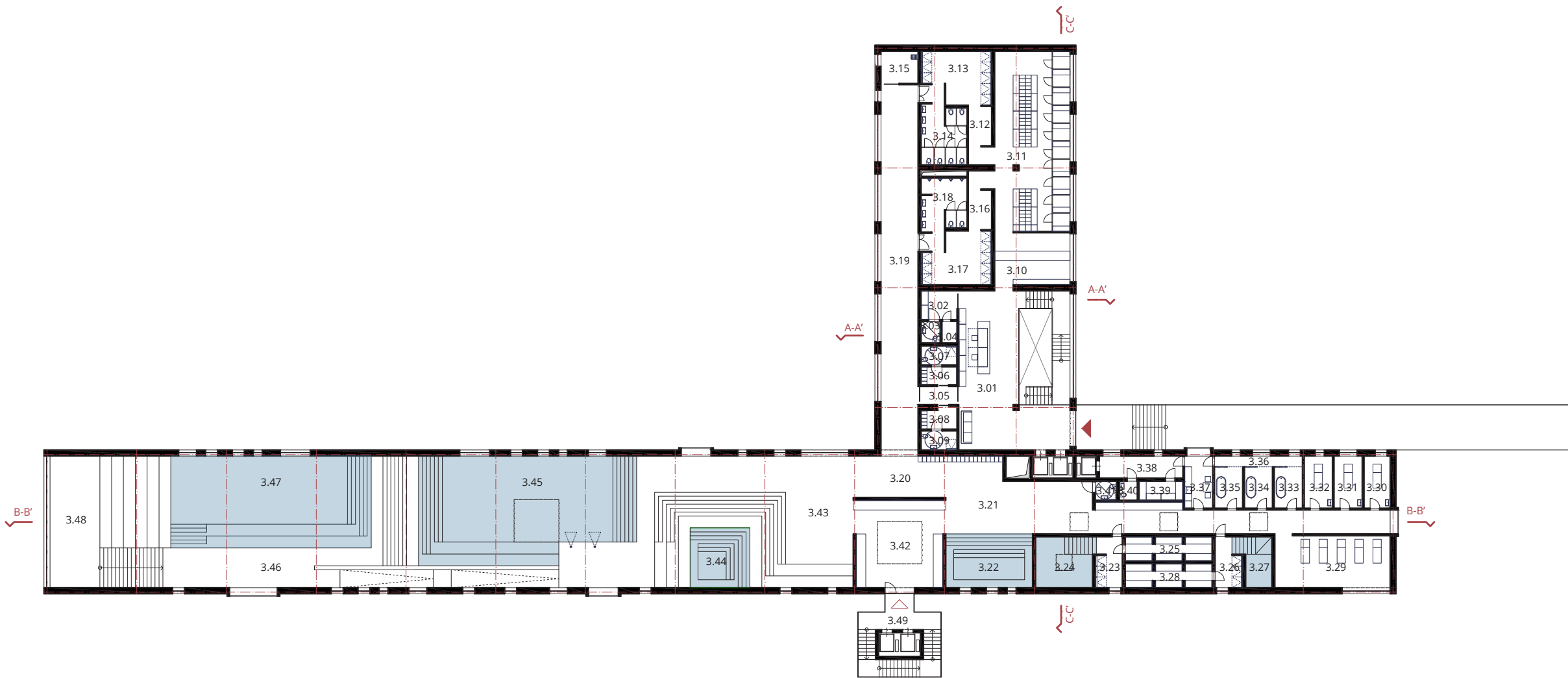

ČÍSLO MÍSTNOST		PLOCHA / m²
2.01	kancelář	20,91
2.02	zasedací místnost	21,41
2.03	kuchyňka	23,44
2.04	lounge	90,69
2.05	kancelář	20,91
2.06	kancelář	21,76
2.07	kancelář	21,76
2.08	kancelář	20,91
2.09	kancelář	26,64
2.10	sklad	2,73
2.11	WC muži	9,53
2.12	WC ženy	9,53
2.13	úklidová místnost	1,80
2.14	servery	3,30
2.15	galerie	81,86
2.16	chodba	153,23
2.17	přečerpávací nádrž	380,87
2.18	bazénové technologie	33,96
2.19	měření a regulace	32,17
2.20	elektrotechnologie	17,39
2.21	sklad	11,40
2.22	strojovna vzduchotechniky	32,17
2.23	zdroj tepla / výměníková stanice	33,96
2.24	sklad	12,58
2.25	záložní zdroj energie	32,17
2.26	chlazení	33,06

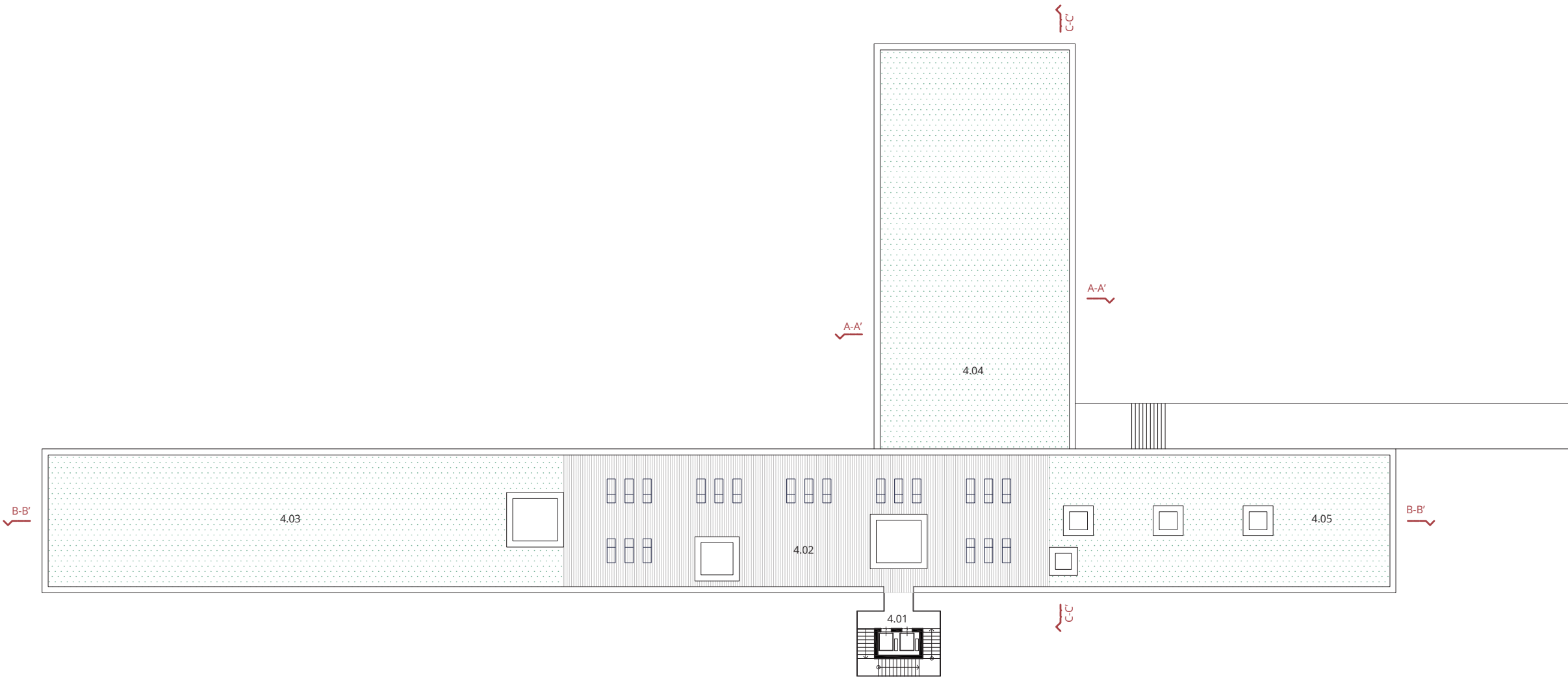
1 150,14 m²

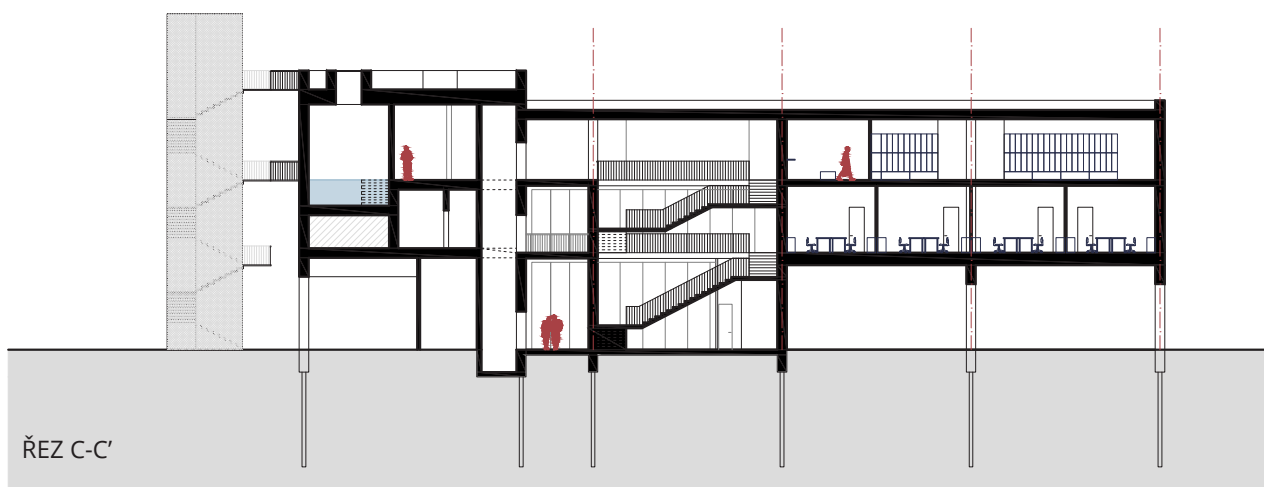
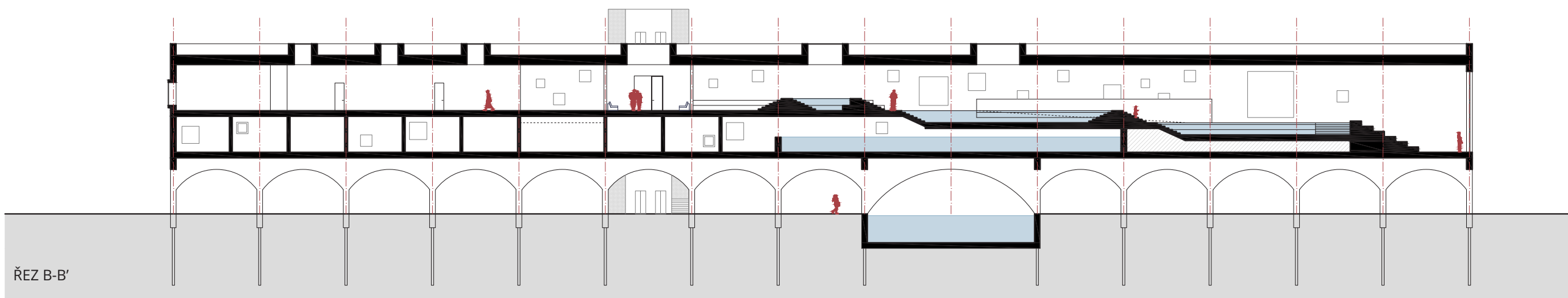
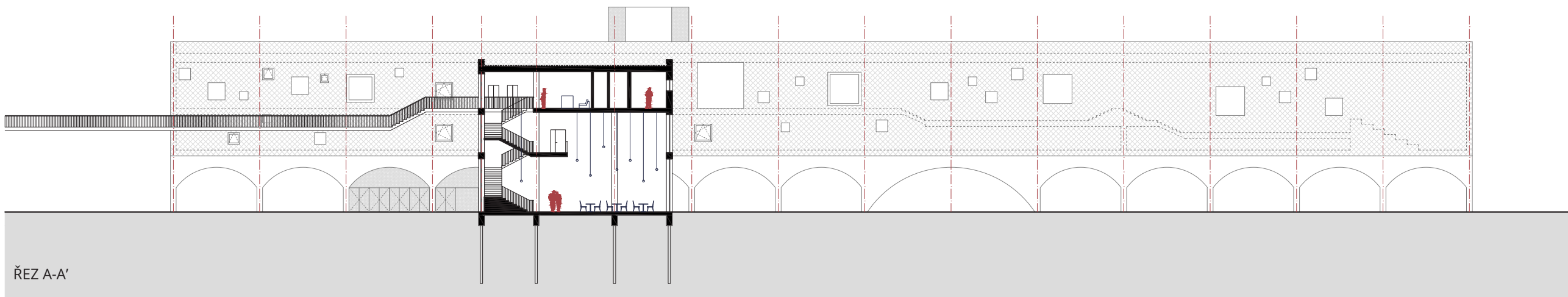
ČÍSLO	MÍSTNOST	PLOCHA / m²
3.01	vstupní lobby / pokladny	85,71
3.02	zázemí zaměstnanců	7,19
3.03	WC zaměstnanci	2,88
3.04	sklad	2,25
3.05	vstup invalidé	5,10
3.06	šatna ženy invalidé	4,49
3.07	WC / sprcha ženy invalidé	4,79
3.08	šatna muži invalidé	5,21
3.09	WC / sprcha muži invalidé	4,79
3.10	přezouvání	28,33
3.11	šatny	94,56
3.12	sušení ženy	9,94
3.13	sprchy ženy	26,22
3.14	WC ženy	18,81
3.15	úklidová místnost	8,37
3.16	sušení muži	9,94
3.17	sprchy muži	26,22
3.18	WC muži	16,42
3.19	chodba	96,10
3.20	chodba	43,21
3.21	prostor wellness	101,94
3.22	vířivka 36°C	32,62
3.23	sprchy sauna	9,35
3.24	studená lázeň 12°C	20,66
3.25	sauna	13,90
3.26	sprchy nahá sauna	8,37
3.27	ledová zázeň 2°C	11,01
3.28	nahá sauna	13,90
3.29	odpočívárna	42,08
3.30	masáže	9,46
3.31	masáže	10,22
3.32	masáže	10,22
3.33	koupele	8,10
3.34	koupele	8,10
3.35	koupele	8,10
3.36	chodbička personál	6,61
3.37	příprava personál	10,22
3.38	chodba	12,90
3.39	sklad prádla	5,84
3.40	WC personál	2,40
3.41	WC pohotovostní	2,79
3.42	lounge	55,57
3.43	prostor lázní	198,83
3.44	horká lázeň 42°C	24,99
3.45	teplá lázeň 36°C	154,29
3.46	prostor lázní	88,77
3.47	teplá lázeň 32°C	128,39
3.48	vyhlídka	108,90
3.49	lávka	14,24
		1 623,3 m²

ČÍSLO MÍSTNOST		PLOCHA / m²
4.01	lávka	14,24
4.02	sluneční louka	157,93
4.03	zelená střecha	451,71
4.04	zelená střecha	524,14
4.05	zelená střecha	288,40
		1 436,42 m²

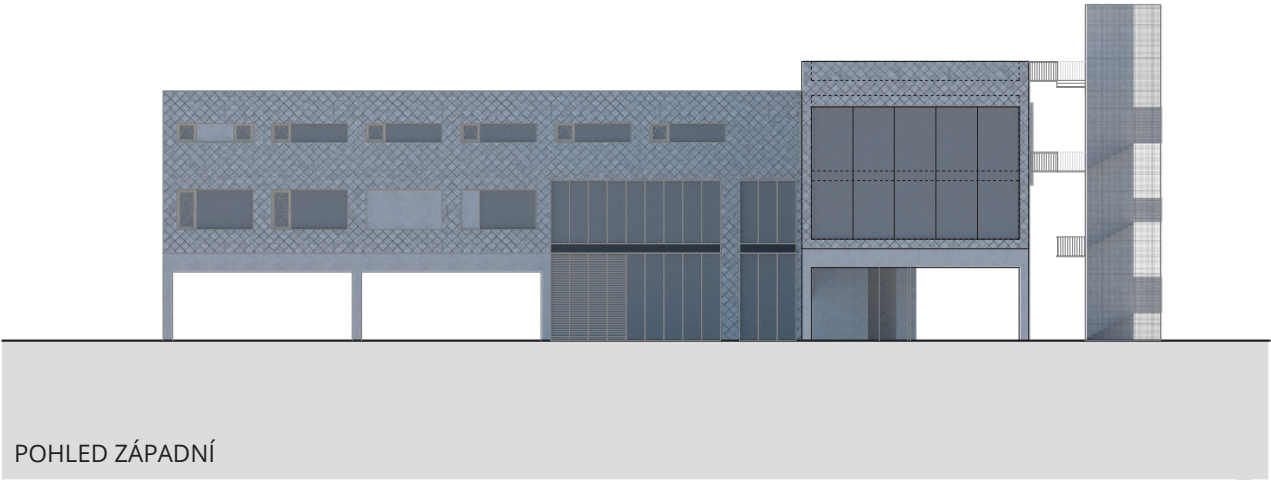
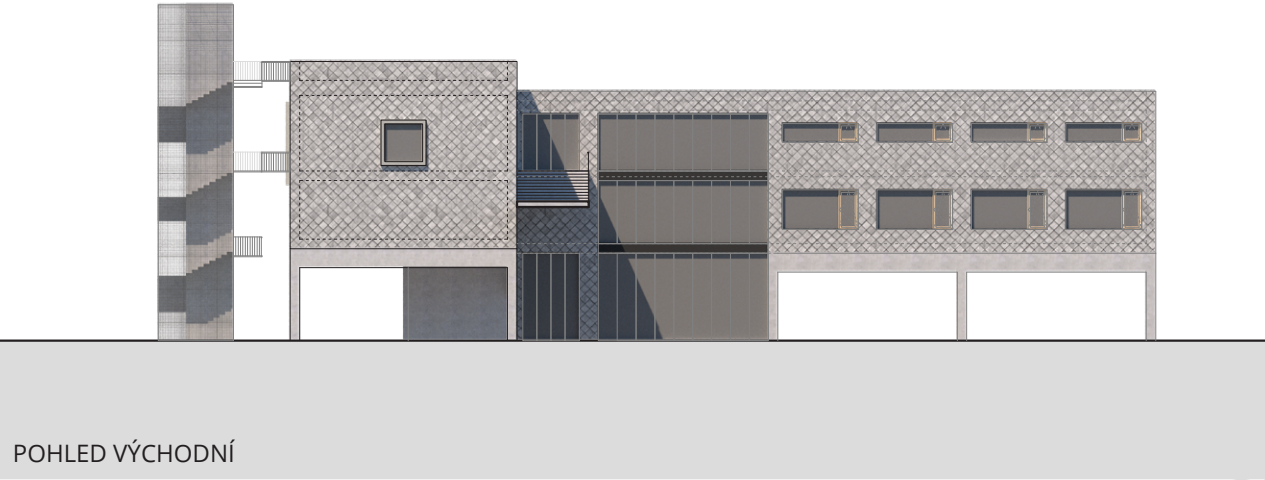
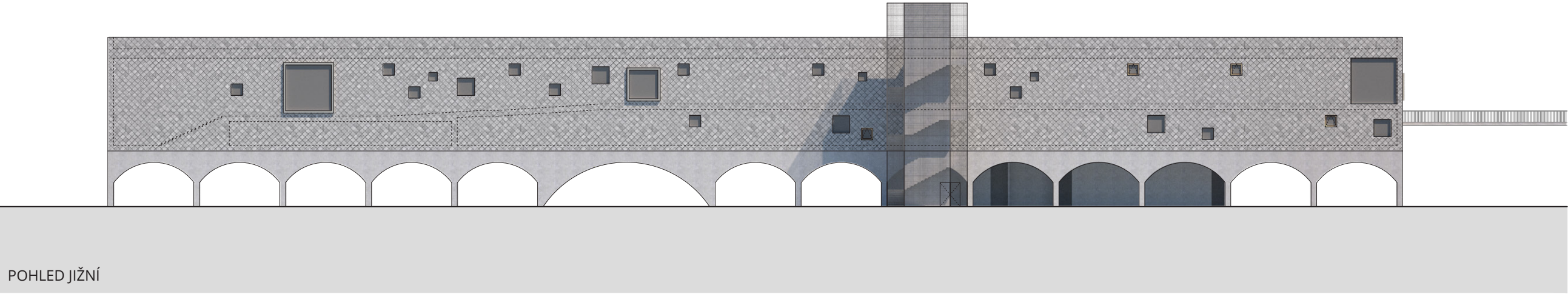
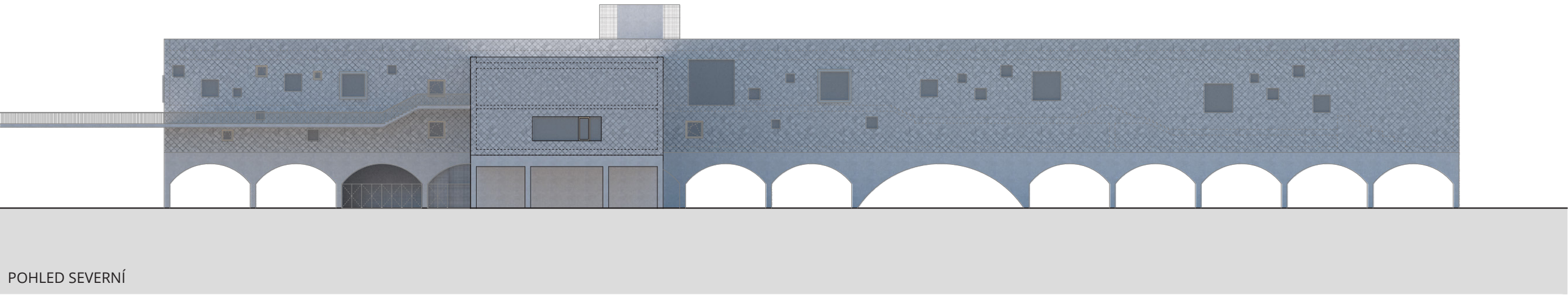

0 2 6 10m

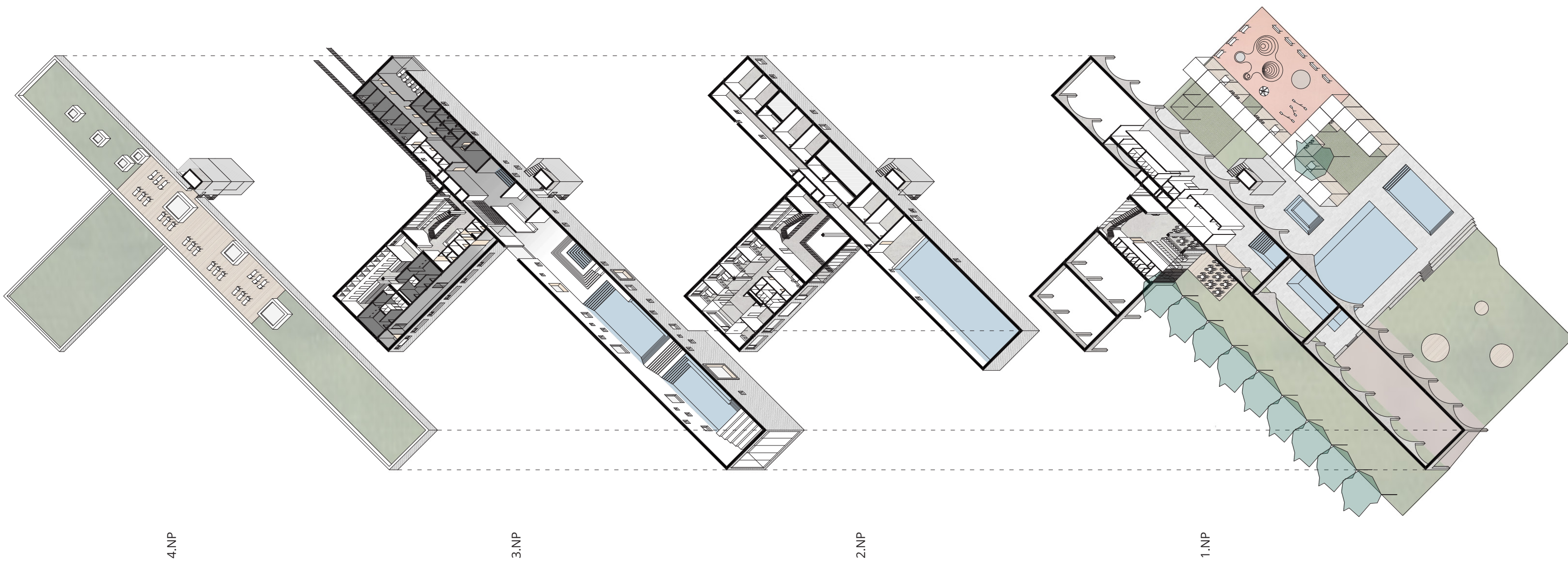
0 2 6 10m

AXONOMETRICKÉ SCHÉMA

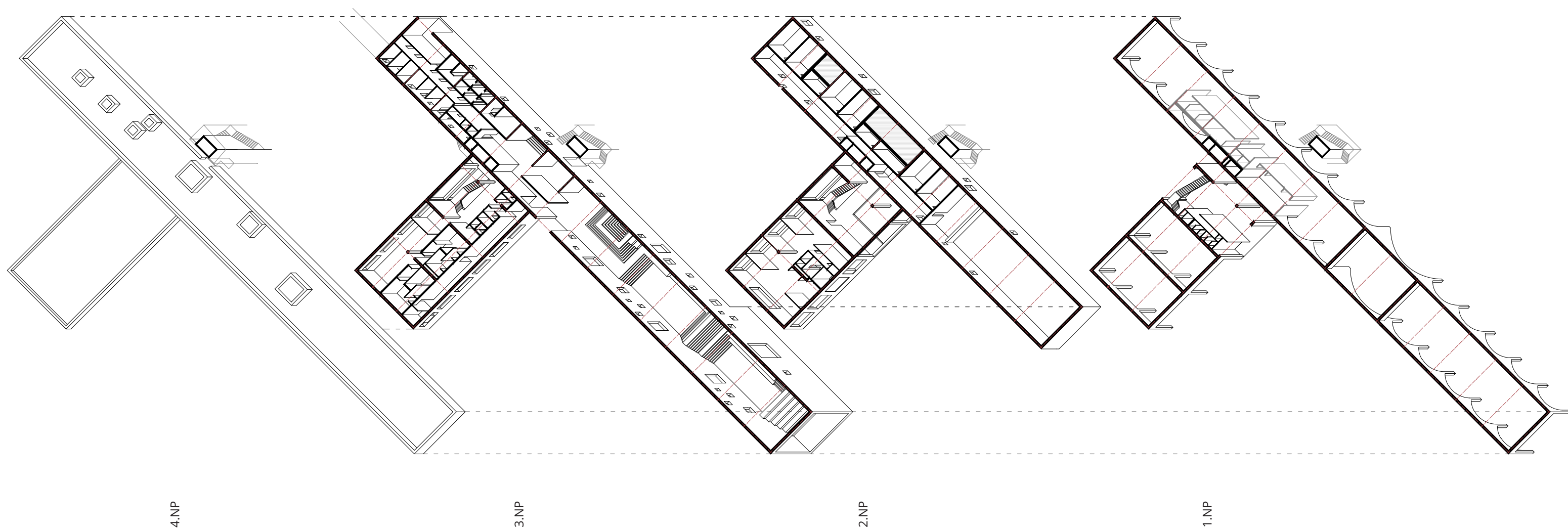
Objekt je koncipován jako třípodlažní s plochou, částečně pochozí střechou. Vstup do objektu je řešen ve dvou úrovních - v úrovni 1.NP (na terénu) jako bezbariérový, a v úrovni 3.NP skrze lávku vedoucí z terasy Fuchsovy kavárny, jakožto primární přístup z roviny Hlávkova mostu a tedy i chodců. Vzhledem k tomu, že se stavba nachází v záplavovém území Vltavy, jsou hlavní funkční celky domu vyzdviženy nad úroveň terénu. V 1.NP, na úrovni terénu, se nachází pouze nejnížší úroveň vícepodlažního vstupního lobby s kavárnou a venkovní areál plovárny se sezónním provozem. V rámci 2.NP pak umísťuji převážně servisní zázemí Lázní Štvanice, tedy administrativu a technologie. Hlavní funkční náplň lázní se nachází až na úrovni 3.NP. Po zakoupení vstupenky u pokladen ve vstupním lobby již jako návštěvník pokračuji přes zónu přezouvání

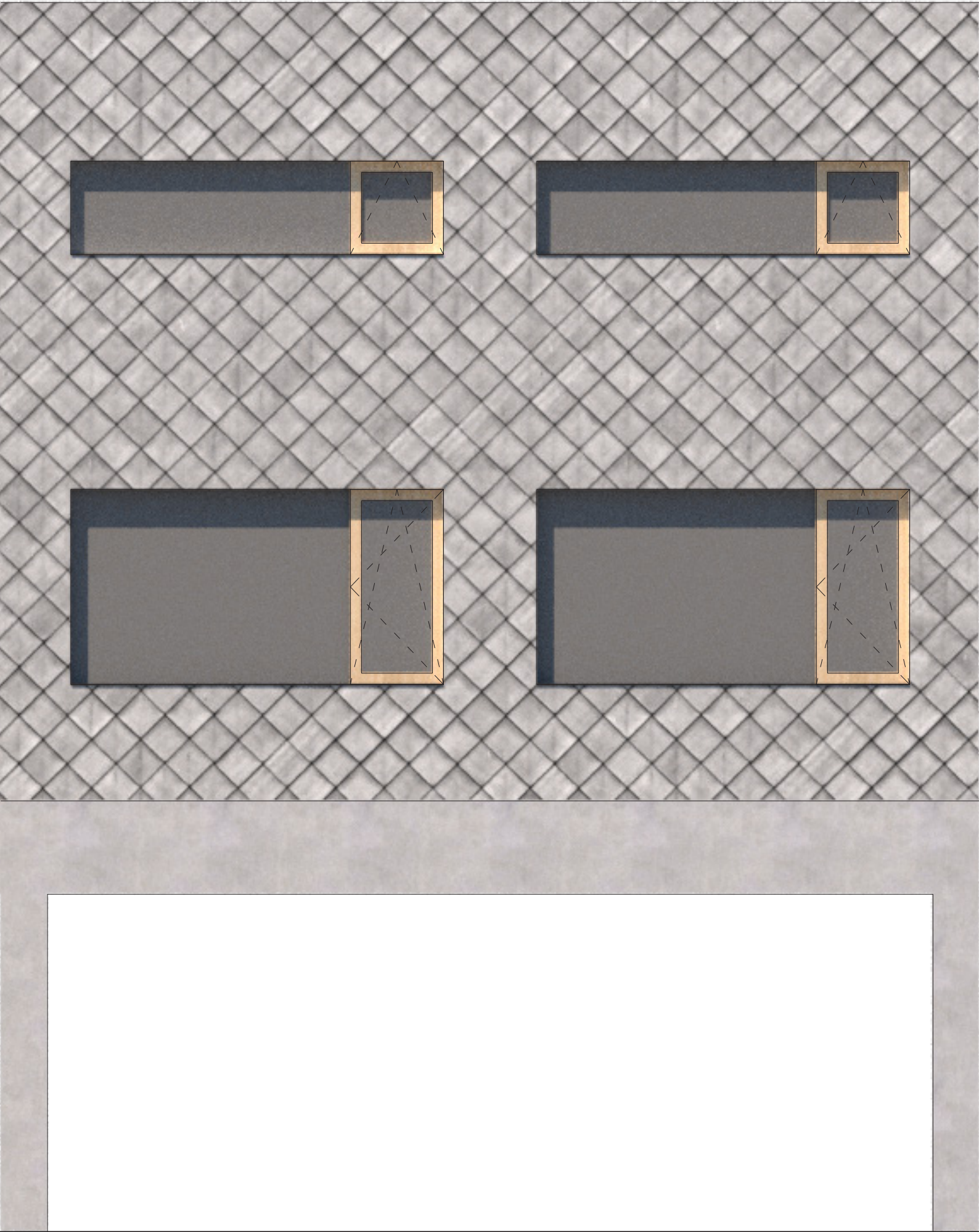
do společných šaten s převlékácími kabinkami, kde si uložím šatstvo a osobní věci a posléze pokračuji dále do mokré zóny dámských / pánských sprch. Po absolvování sprchování vstupuji do přístupového koridoru vedoucího do středu hlavního tubusu lázní. Odtud si mohu vybrat, zdali se uberu směrem do wellness zóny, zóny lázní, nebo skrze schodišťovou věž do areálu plovárny na úrovni terénu, či na sluneční louku na střeše objektu. Materialita lázeňské a wellness zóny je provedena v keramické mozaice, parafrázi na "šupinatost" fasádního pláště, vyvedené v barevné škále od černé po bílou, jakožto reakci na společenskou uzavřenost / otevřenost jednotlivých prostor i světelné podmínky místa. V principu by tedy wellness zóna měla být převážně tmavá - tak aby si oči i mysl odpočinula, kdežto lázeňská zóna by měla být maximálně prosvětlena.

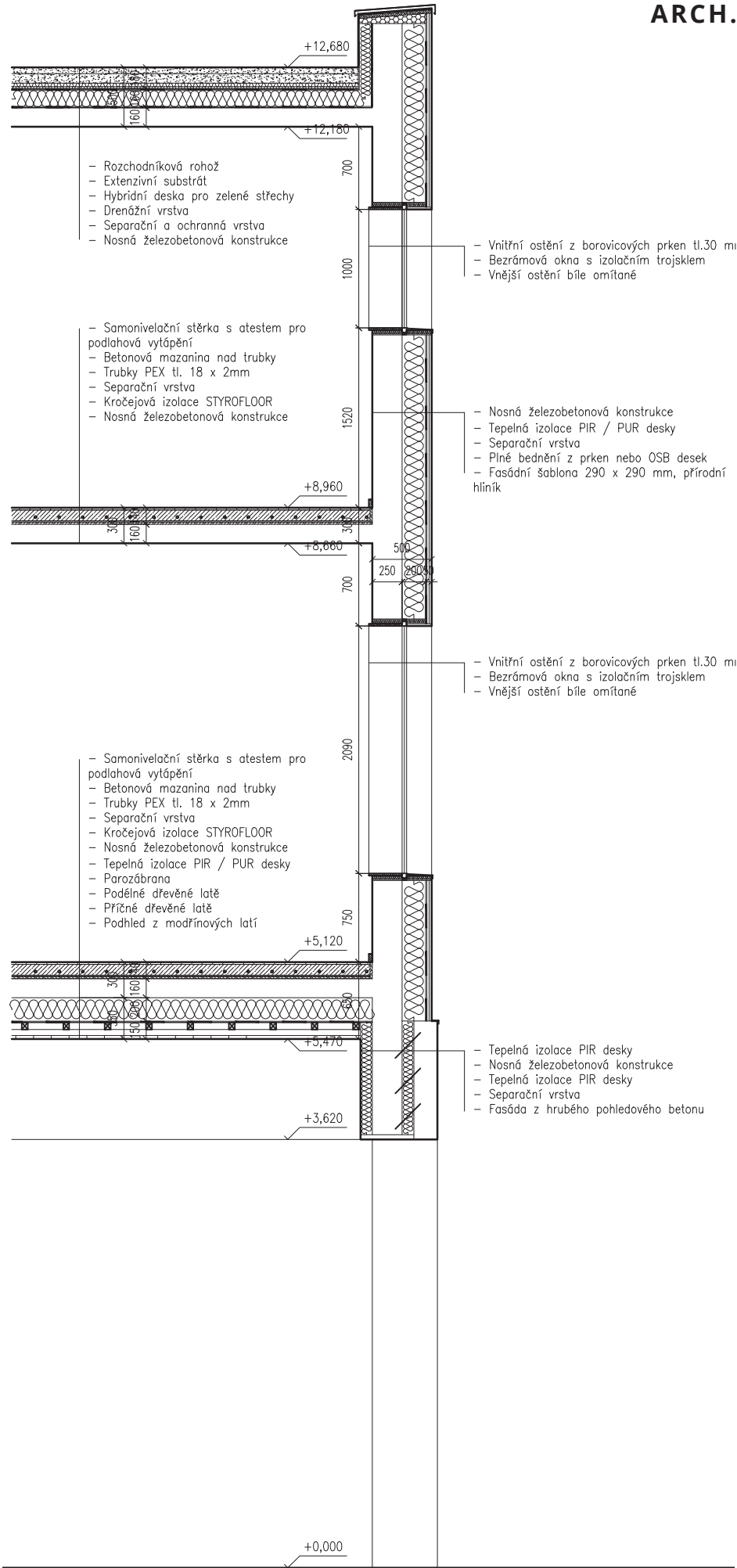
KONSTRUKČNÍ SCHÉMA

Objekt je koncipován jako třípodlažní s plochou, částečně pochozí střechou. Nosná konstrukce je řešena jako monolitická železobetonová, konstrukční systém tvoří kombinace sloupů a stěn. Jelikož se objekt nachází v zátopovém území, tak se na úrovni terénu nachází pouze "mostní" konstrukce vynášející další podlaží a vstupní lobby s kavárnou. Všechny ostatní konstrukce (zázemí plovárny, schodišťová věž, lávka k Fuchsově kavárně) jsou pak řešeny jako lehké.

ARCH. DETAIL FASÁDY
1:50

EXTERIÉR

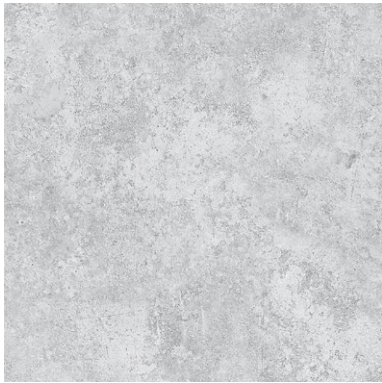
BÍLÁ OMÍTKA

okenní ostění v exteriéru a prohlubně fasády

HRUBÝ POHLEDOVÝ BETON

“mostní” konstrukce

HLINÍKOVÉ ŠABLONY

“šupiny”, hlavní materiál fasády

POROŠT

schodišťová věž, výplně oblouků, lávka

BETONOVÁ DLAŽBA

zpevněné povrchy

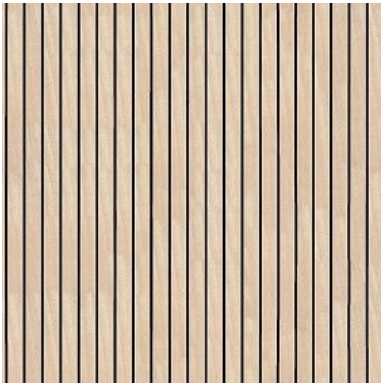
ZATRAVŇOVACÍ DLAŽBA

částečně zpevněné povrchy

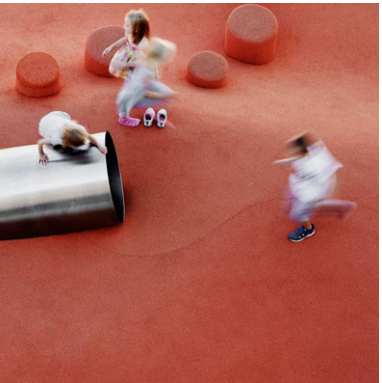
MODŘÍNOVÁ PALUBA

exteriérové povrchy kavárny a relaxačních platform

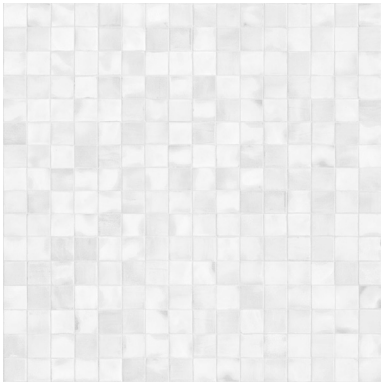
TARTAN

dětské hřiště

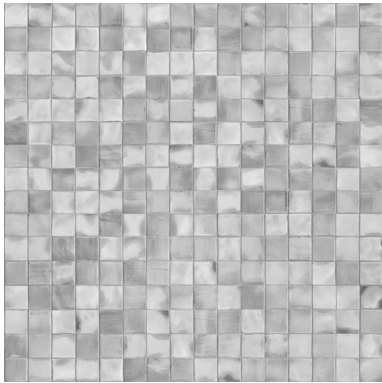
KERAMICKÁ MOZAIKA

bílá, lázeňská zóna

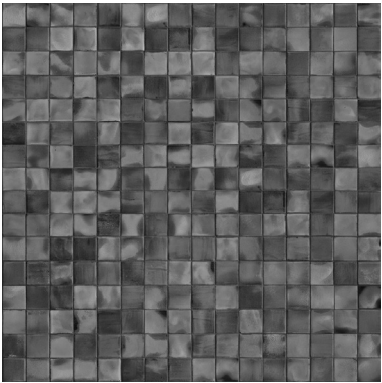
KERAMICKÁ MOZAIKA

světle šedá, přístupová koridor lázní a lounge

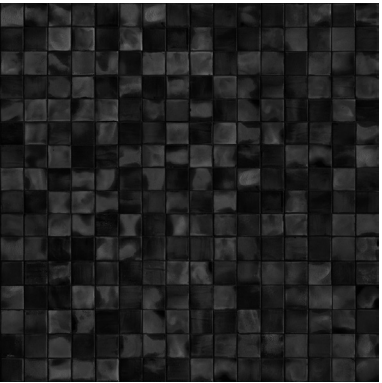
KERAMICKÁ MOZAIKA

tmavě šedá, wellness zóna

KERAMICKÁ MOZAIKA

černá, sprchy a uzavřené jednotky wellness zóny

INTERIÉR

BÍLÁ VÁPENOCEMENTOVÁ OMÍTKA

hlavní povrchová úprava stěn

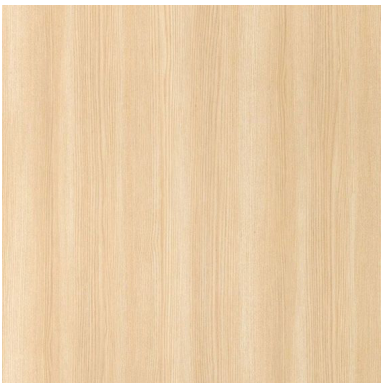
BETONOVÁ STĚRKA

hlavní povrchová úprava podlah

BOROVÉ DŘEVO

okenní ostění v interiéru

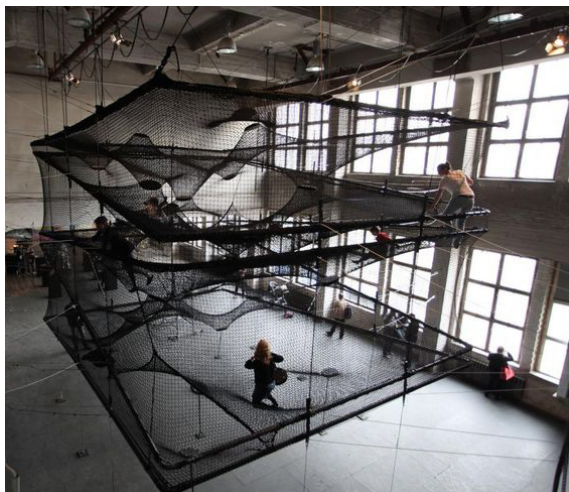
EXTERIÉR

“Mostní” konstrukce vynášející hlavní podlaží nad terén by měl být přiznán její funkční charakter použitím hrubého betonového povrchu. Hlavním materiálem fasády jsou pak šablony 290 x 290 mm ze surového hliníku, evokující šupiny a parafrázující tak umístění objektu v teritoriu řeky. Přídavné konstrukce (např. schodišťové věže) jsou řešeny pororošťovými sestavami. Pojetí materiálů na vodorovných površích by v exteriéru měla dominovat zeleň a voda. Ty plochy, které je nutno zpevnit jsou opatřeny betonovou dlažbou s nepravidelným rozměrem dlaždic tam, kde se očekává největší koncentrace osob. Tam, kde se dají očekávat lidé spíše rozptýleně je preferována zatravnňovací dlažba. V místě terasy kavárny, sluneční louky na střeše a platform pro slunění na terénu je použita paluba z modřínových prken. Dětské hřiště je řešeno v tartanu, nebo tartanu podobnému materiálu.

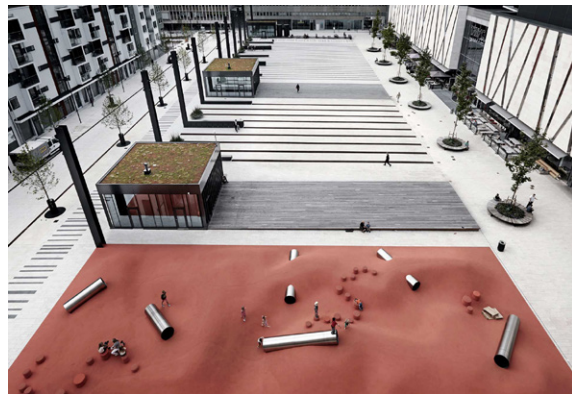
INTERIÉR

Materialita lázeňské a wellness zóny je provedena v keramické mozaice, parafrází na “šupinatost” fasádního pláště, vyvedené v barevné škále od černé po bílou, jakožto reakci na společenskou uzavřenost / otevřenost jednotlivých prostor i světelné podmínky místa, s postupným přechodem odstínů. V principu by tedy wellness zóna měla být převážně tmavá - tak aby si oči i mysl odpočinula, kdežto lázeňská zóna by měla být maximálně prosvětlena. Ostatní “nelázeňské” prostory objektu by měly být řešeny jednoduše, s bílou interiérovou vápenocementovou omítkou na zdech a samonivelační betonovou stěrkou na podlahách, tak aby aby mohl vzniknout prostor pro umění - nedílnous součást (nejen) veřejných budov. Ostění a parapety oken jsou v interiéru řešena borovým obložením.

1. LANOVÁ / SÍŤOVÁ INSTALACE

2. DĚTSKÉ HŘIŠTĚ

3. PŘECHODOVÝ PAVILON

4. VENKOVNÍ POSILOVNA

1. LANOVÁ / SÍŤOVÁ INSTALCE

Prostor pod oblouky, kde ale terén začíná mírně stoupat je vhodné k umístění umělecky pojaté síťové instalace, skýtající útočiště i zajímavý zážitek pro snílky a dobrodruhy všech věkových kategorií.

2. DĚTSKÉ HŘIŠTĚ

Strukturované dětské hřiště hrající si s minitopografií a barevností povrchů, doplněné o drobné herní prvky - pískoviště, kolotoč, houpačky, trampolíny apod.

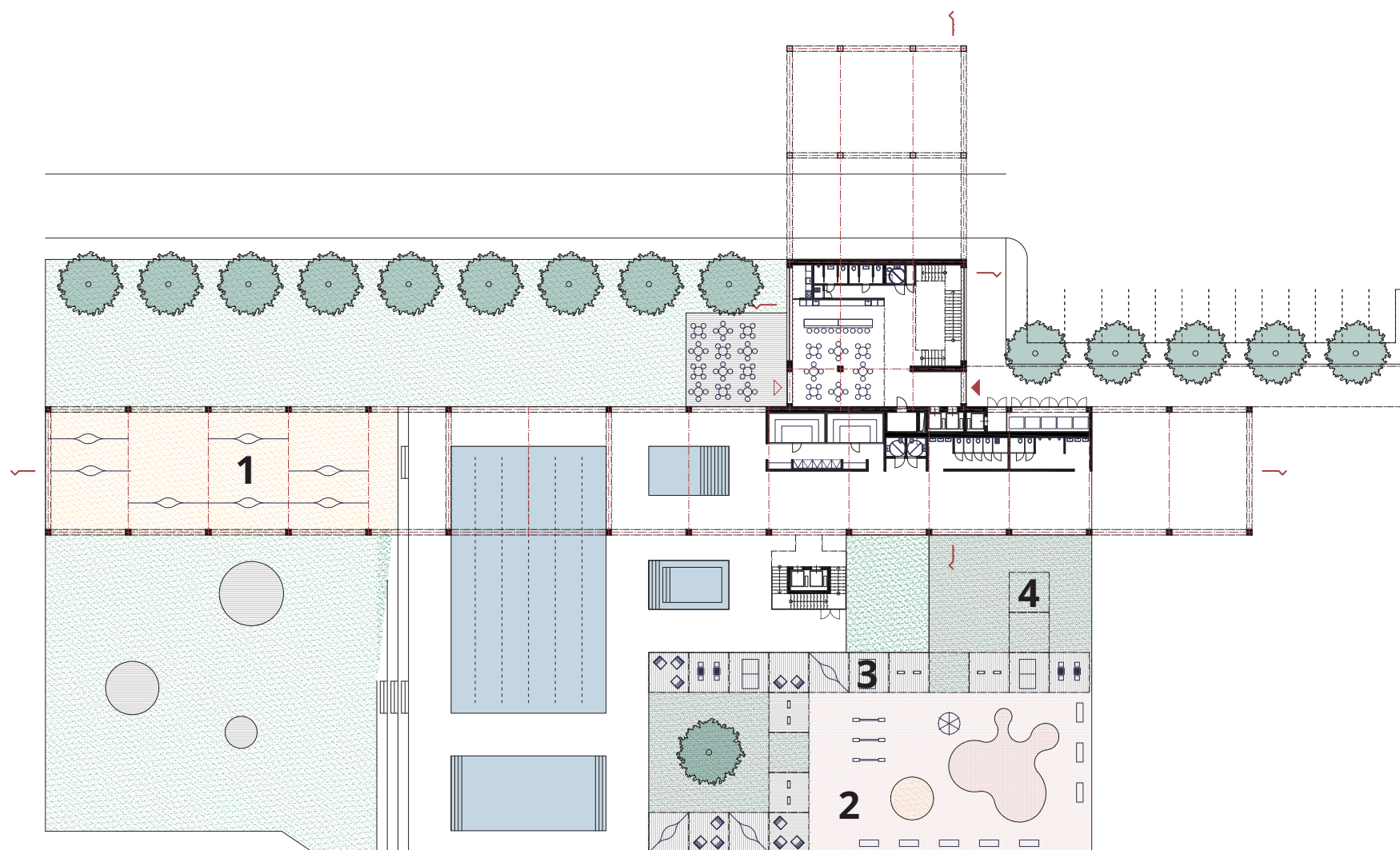
3. PŘECHODOVÝ PAVILON

Přechodový pavilon z jednoduché rámové konstrukce obemkající svět dětí, přinášející drobné aktivity i pro starší děti či rodiče - pinpongové a šachové stoly, houpačky, hamaky, sedací pytle apod.

4. VENKOVNÍ POSILOVNA

Venkovní posilovna využívající rámové konstrukce přechodového pavilonu skýtající příležitost pro pěstování fyzické kondice.

Prostor pod oblouky směrem k Fuchsově kavárně mimo perimetr plovárny by bylo dobré využít v kooperaci s nájemci / provozovatelem tamního klubu FUCHS2, kteří současný předprostor na terénu využívají pro své venkovní aktivity - například krytou kolodílnu či mini U-rampu pro BMX kola.

VIZUALIZACE

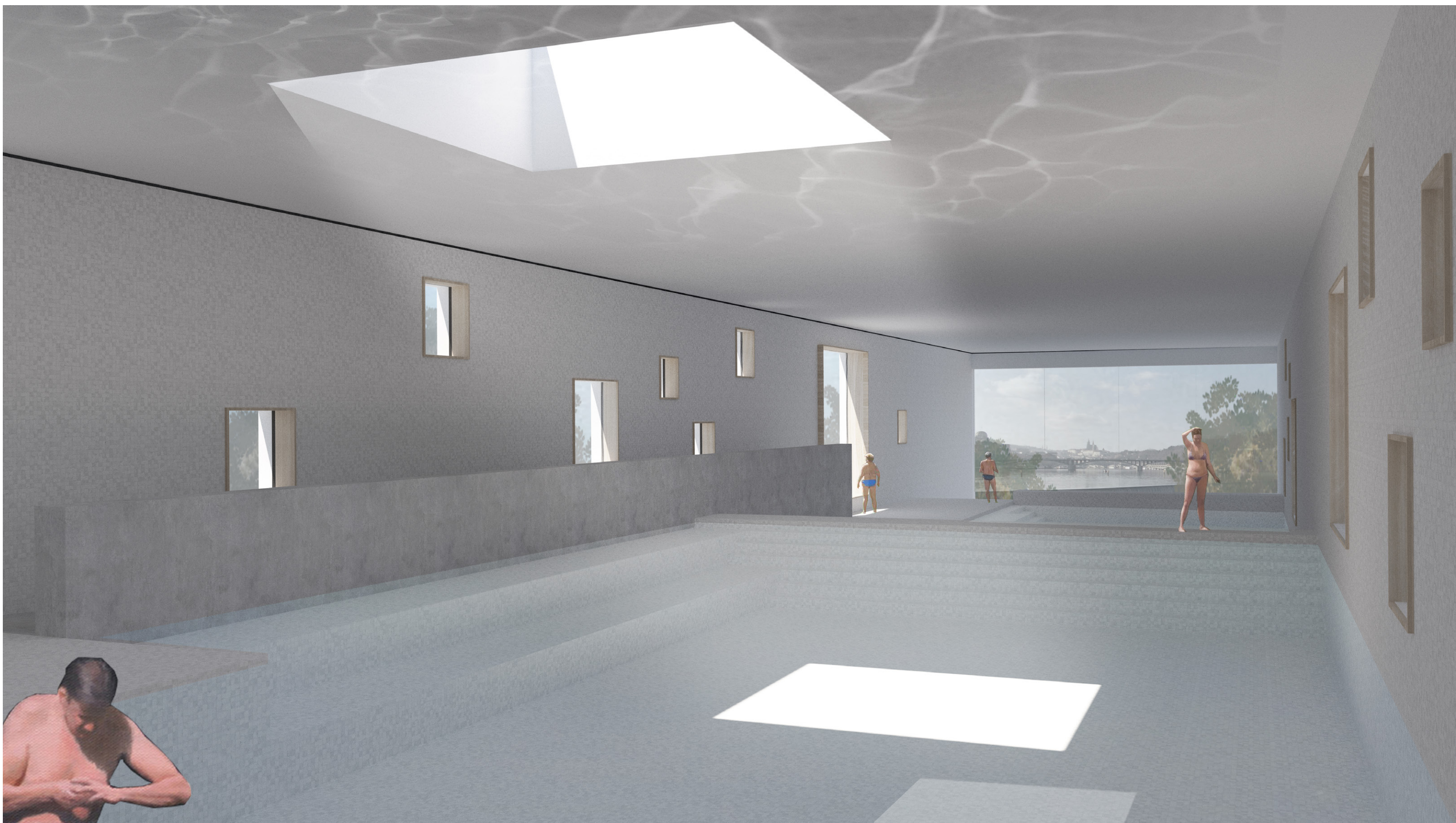

LITERATURA

BORCILA, Rozalinda and COHEN, David. *Serban Savu: Paintings 2005-2010*. Berlin: Hatje Cantz, 2011. ISBN 978-3-7757-2839-3.

HARRIES. Karsten. *Etická funkce architektury*. Přeložil Martin Pokorný. Praha: Arbor vitae, 2011. ISBN 978-80-87164-97-6.

HERTZBERGER, Herman. *Přednášky pro studenty architektury*. Praha: MOX NOX, 2012. ISBN 978-80-905064-0-4.

HRŮZA, Jiří. *Svět měst*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-1808-3.

KAHN, Louis Isadore. *Ticho a světlo*. Přeložil Ladislav nagy a Ondřej Císler. Praha: Arbor vitae, 1999. ISBN 80-86300-02-1.

LUKEŠ, Zdeněk. *Praha moderní: velký průvodce po architektuře 1900-1950. Historické centrum*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2012. 233 s. ISBN 978-80-7432-204-4.

LUKEŠ, Zdeněk. *Praha moderní II: velký průvodce po architektuře 1900-1950*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2013. 978-80-7432-350-8.

LUKEŠ, Zdeněk. *Praha moderní III: velký průvodce po architektuře 1900-1950*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2014. 978-80-7432-503-8.

NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius Loci. Krajina, místo, architektura*. Vyd. 2. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-303-5.

SITTE, Camillo. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. 2. české vyd. Přeložil Vladimír BURIÁNEK. Brno: ÚÚR, 2012. ISBN 978-80-87318-21-8.

ŠVÁCHA, Rostislav. *Od moderny k funkcionalismu: proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*. Praha: Victoria Publishing, 1995. 590 s. ISBN 80-85605-84-8.

ŠTĚCH, Adam. *Modern Architecture and Interiors*. Munich: Prestel Verlag, 2021. ISBN 978-3-7913-8609-6.

ZAIČEK, Martin; KALINOVÁ, Andrea a HLAVÁČKOVÁ, Petra. *Architektúra starostlivosti. Slevenské kúpole v druhej polovici 20. storočia*. Bratislava: Archimera, 2019. ISBN 978-80-972341-5-7.

ZUMTHOR, Peter. *Therme Vals*. Verlag: Scheidegger un Spiess AG, 2008. ISBN 9783858817044.

PODĚKOVÁNÍ

Janu Hendrychovi za vedení a cenné rady.
Sáře Benešové a Daniele Marešové za spolupráci. Elišce Málkové, Matěji Čunátovi, Miroslavu Chmelovi a Maxi Mohlovi za podporu a zajímavé podněty. V neposlední řadě pak mým rodičům za nekonečnou trpělivost.